

Kiss Dávid

A magyar terrorelhárítás történeti kezdetei (1972 – 1990)

Témavezető: Dr. Prantner Zoltán

Lezárva: 2024. november

Tartalomjegyzék

1. Módszertan és hipotézisek	3
2. Terminológia	5
3. A terrorizmus rövid története	7
4. Terrorizmus és Magyarország	9
4.1. Hazai terrortámadások 1914 és 1945 között	9
4.2. A balassagyarmati túszerzés	11
4.3. Baráti terroristák Magyarországon	13
5. Jog és terrorizmus Magyarországon a 20. században	15
6. Különleges rendőri egységek a II. világháború utáni Magyarországon	18
6.1. A rendőrség budapesti rohamosztaga	18
6.2. Az R-csoport	19
6.3. A Forradalmi Rendőri Ezred akciószakaszai	21
7. A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat	27
7.1. Megalakulás	27
7.2. Kiképzés, bemutatók	31
7.3. Bevetések, szolgálatellátás	35
7. Rendszerváltás a terrorelhárításban	41
8. Végkövetkeztetések, további kutatási lehetőségek	43
9. Függelék	45
9.1. Táblázatok	45
10. Forrásjegyzék	52

1. Módszertan és hipotézisek

A terrorizmus a 21. századra a mindennapok részévé vált, az információs társadalomban távoli vidékeken történt terrortámadások hírei is villámsebességgel jutnak el milliónyi háztartásba. Így természetesnek tekinthetjük, hogy a terrrorszervezetek törekvéseivel szemben fellépő terrorelhárító szervezetek története is közérdeklődésre tarthat számot. Különösen igaz ez az angol nyelvterületre, ahol kiadványok százai mutatják be a különleges rendőri és katonai egységek történeti fejlődését.

A hazai szakirodalom vizsgálata során azonban kitűnt, hogy a terrorelhárító egységek magyarországi történetének vizsgálata hiányos. Jelen dolgozat lezárásáig csupán egy doktori disszertáció foglalkozott a Magyar Népköztársaság terrorelhárító képességének kialakulásával, annak titkosszolgálati, operatív elemét véve górcső alá.¹ Így a bevetési területen működő rendőri egységek² tudományos vizsgálata még várat magára. Jelen dolgozat ennek a vizsgálatnak az első lépését igyekszik megtenni, megvizsgálva a Magyar Népköztársaság első rendőri terrorelhárító egységeinek létrejöttét és működését.

A vizsgálat alapvető módszertanát a levéltári kutatás mellett, az egykori terrorelhárítókkal egy és három óra közti időtartamban készített mélyinterjúk, valamint az általuk jelen sorok írójának átadott dokumentumok (korabeli belső utasítások, kimutatások, valamint a tömegtájékoztatást jelentő újságcikkek) feldolgozása jelenti. A dolgozat lezárásáig összesen tizennégy, különféle beosztásokat betöltő egykori terrorelhárító szakemberrel készültek személyes, vagy online interjúk,³ több mint kétszáz oldal terjedelemben rögzítve.

További forráscsoportot jelent a terrorelhárítók kapcsán készült interjú-kötetek és visszaemlékezések feldolgozása, melyek egy-egy átélő személyes emlékein alapulnak regényes formában, vagy épp interjúkötetként. Ezeknek a forrásoknak közös jellemzője, hogy sokszor szubjektívek, valamint leginkább anekdotikus jellegűek, így megbízhatóságuk sokszor kétséges.

A dolgozat hipotézise szerint a hazai terrorelhárító egységek kezdeti időszakát a kísérletezések jellemezték, a hiányzó tudást az állomány lelkesedése pótolta, külföldi segítség nélkül. Fontos előfeltételezés, mely szerint a hazai rendőri terrorelhárítás, a politikai berendezkedésből adódóan dilemma előtt állt, hiszen a Magyar Népköztársaság, a Varsói

¹ A szóban forgó, kiváló doktori disszertációt Beke József, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem – Rendészettudományi Doktori Iskola doktorandusza írta, címe: A terrorelhárítás kialakulása és fejlődése Magyarországon a hidegháborúban a „C-79-es” akta tükrében.

² Bevetési szolgálati területen szolgáló egységnek tekinthetők mindazok a rendőri egységek, melyek alapfeladatukat tekintve veszélyes, felfegyverzett bűnözők elfogását és más, speciális taktikai felkészítést igénylő feladatokat végeznek különleges kiképzés alapján, speciális fegyverzettel.

³ A személyes interjúkra általában a megkérdezettek otthonában, míg az online interjúkra a Meta Messenger alkalmazásán keresztül került sor.

szerződés tagjaként köztudomásúlag segítséget nyújtott baloldali politikai gyökerű terroristáknak és terrorszervezeteknek.

Jelen sorok írója több szakmai folyóiratban is publikált tanulmányokat a hazai terrorelhárítás története kapcsán, ilyenek a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara által kiadott Magyar Rendészet, illetve a Magyar Rendészettudományi Társaság által gondozott Rendőrségi Tanulmányok című folyóirat. Az itt szerzett tapasztalatok segítették jelen dolgozat megszületését is azzal a céllal, hogy egy a jövőben megjelenő, a hazai terrorelhárítás-történeti munka alapját képezze.

2. Terminológia

A terrorelhárítás minden esetben a nemzeti, vagy nemzetközi terrorizmus fenyegetésére adott nemzeti, vagy nemzetközi válaszok összességét jelenti, így a terrorelhárítás története kapcsán üdvös a terrorizmus definícióját, fejlődéstörténetét röviden megvizsgálni.

A terrorizmus igen nehezen meghatározható fogalom. A szándék, feladat, és számos más tényező határozza meg azt, hogy a különféle hivatalok, szervezetek, kutatócsoportok, szakértők, politikai szereplők, mi alapján neveznek „terrorizmusnak” egy jelenséget. A másik gondot a terrrorszervezetekként nyilvántartott csoportosulások sokfélesége adja. Motivációjukat, lehetőségeiket, módszertanukat tekintve igen sokszínűek lehetnek, így történhet meg, hogy a radikális iszlamista Iszlám Állam, és a szélsőséges környezetvédő Föld Felszabadításáért Front tagjai egyaránt terroristának számítanak, bár kitűzött céljaik, működési területük, fegyvertáruk, egymástól különbözőbb nem is lehetne.

Jó példa erre két szakkönyv, a Peter Chalk szerkesztette, és 2013-ban kiadott „Encyclopedia of Terrorism”, és a 2014-es „A Terrorizmus Elmélete és Gyakorlata” című monográfia Marie-Helen Maras tollából. Az előbbi így kezdi meg a terrorizmus fogalmának bemutatását: *„Először is a terrorizmus politikai tevékenység. Bármely csoportról beszélünk is, a mögöttes politikai célok jelenléte közös karakterisztikát jelent. (...)”*⁴

Ezzel szemben az utóbbi mű már az első fejezetében leszögezi: *„(...) A terrorizmus nem politikai aktivizmus, és nem »szabadságharc«(...)”*⁵

Ebből is látható, milyen nehéz közös álláspontra jutni, amikor terrorizmusról beszélünk. A tanulmány koherenciája érdekében azonban szükséges a főbb, szinte minden szakirodalomban megjelenő pontokat összegezve, egy saját megfogalmazással előállni.

A terrorizmus tehát egy olyan politikai-társadalmi jelenség, melynek előidézői az erőszak alkalmazását látják saját akaratuk érvényesítésének leghatékonyabb módjának. Ezen erőszak célpontjai olyan nem harcoló személyek, és/vagy jelképes intézmények, objektumok, melyeknek megtámadásával, hatalomba kerítésével a terrorista pánikot, rettegést, felháborodást kelthet, azaz nyomást gyakorolhat a saját ideológiájával ellentétes nézeteket valló közösségekre, így elérve, hogy azok valamit tegyenek, ne tegyenek, vagy eltűnjenek.

Fontos továbbá tisztázni a „terrorelhárító” elnevezést is. A terrorelhárítók olyan különlegesen képzett rendőrök, akiket különleges rendőri feladatok jogszerű és arányos

⁴ Peter CHALK: Encyclopedia of Terrorism – Vol 2. (ABC-CLIO 2013.) p. 10

⁵ MARAS, Marie-Helen: A terrorizmus elmélete és gyakorlata (Antal József Tudásközpont Budapest, 2016) p. 31.

megoldására képezték ki úgy, hogy szem előtt tartsa az emberi élet védelmét.⁶ Ahogy a Heves Megyei Hírlap 1995. július 10-i száma fogalmaz:

„A hazai kommandósok rendőrnek tartják magukat és erre büszkék is. Úgy érvelnek: a klasszikus értelemben vett kommandó elsősorban katonai feladatokat lát el külföldön, módszereik között nem szerepel az élet kímélése. Ha a kommandó behatol egy épületbe, először bedobja a kézigránátot, majd behatol a romokon keresztül. A Különleges Szolgálat először is felszólít. S úgy igyekszik ártalmatlanná tenni a bűnözőt, hogy a lehető legkevesebb sérülést okozza.”⁷

Ezt a gondolatot fogalmazta meg Dr. Boda József nb. vezérőrnagy is, aki hat éven át szolgált a Rendőrség Különleges Szolgálatának parancsnokhelyetteseként, amikor a katonai és rendőri erők feladatrendszeré közötti különbséget érzékeltette:

„A kiképzésben mindenképpen van szakmai átfedés. Bár a műveletek célja mindkét területen más, hiszen a katonának meg kell semmisítenie az ellenséget, a rendőrnek pedig ártalmatlanná kell tennie a bűnözőt, hogy az ne tudjon másban kárt tenni. Ebben mindkét területen segít a magas szintű, kemény kiképzés, ami magabiztos, fegyelmezett, felkészült rendőröket, katonákat ad a különleges egységeknek.”⁸

Így a rendőri terrorelhárítók nem összetévesztendőek a „kommandósokkal”, akik olyan katonai alakulatok tagjai, melyeket különleges kiképzés után vetnek be az ellenség elpusztítására, kijelölt célpontok rombolására.

⁶ PAP András László: Rendvédelem, Terrorizmus, Emberi jogok (Kodolányi János Főiskola Székesfehérvár, 2007.) pp. 87. – 88.

⁷ A magyar Rambók nem lőnek? (1. rész) (in.: Heves Megyei Hírlap, 1995. július 10.) p. 4.

⁸ Interjú Boda József ny. nb. vezérőrnaggyal (2024.06.28.) pp. 1.-2. (a továbbiakban: BODA INTERJÚ)

3. A terrorizmus rövid története

A terror alkalmazása évszázadokra nyúlik vissza, és szinte mindig a gyengébb fél fegyvertárában jelenik meg. Az egyik első forrás, mely részletesen beszámol egy terrorszervezet működéséről, Josephus Flavius ókori római történetírónak „*A Zsidó Háború*” című munkája. Ebben a történetíró, aki korábban maga is az i. sz. 67 – 70 között lezajlott Róma-ellenes felkelés egyik vezetője volt, beszámol a radikális zsidó mozgalom, a zelóták működéséről, akik gerillaháborúban harcoltak a római megszállók ellen.⁹

A zelóták radikális, militáns ágát alkotta a szikáriusok, azaz a „késes emberek”, vagy „orgyilkosok” szervezete, akiket Flavius így ír le:

„(...) Jeruzsálemben másfajta gonosztevők bukkantak fel, akiket sikariosoknak (orgyilkosoknak) neveztek. Ezek fényes nappal, a város kellős közepén követték el gyilkosságaikat; különösen ünnepnapokon vegyültek a nép közé, és apró törökkel, amelyeket titokban a ruhájuk alatt viseltek, leszúrták ellenségeiket. Amint áldozatuk összerogyott, maguk a gyilkosok méltatlankodtak a leghangosabban, és éppen félrevezető viselkedésük miatt nem lehetett őket kézrekeríteni. (...) napról napra egymást érték a gyilkosságok, úgyhogy a rettegés nagyobb rémületet keltett, mint maguk a gyilkosságok (...)”¹⁰

Végül a szikáriusok Masszáda ostrománál kerültek szembe a római túlerővel, ahol a megadás helyett tömeges rituális öngyilkosságot követtek el.¹¹ Ám a késes-szúrófegyveres támadások egyszerű módszere évszázadokon át bevált. Olyannyira, hogy Ferenc József feleségét, a magyarok közkedvelt Sissi királynéját, azaz Erzsébet császárnét és királynét 1898. szeptember 10-én Luigi Lucheni, a bomlott elméjű olasz anarchista, hasonló módon, szúrta szíven.¹² A merénylet sikerét, akárcsak a 16 évvel későbbi, Ferenc Ferdinánd elleni szarajevói merénylet sikerét, egyenlő arányban okozta a gög, a személyvédők kudarca, és a különleges terroristaellenes egységek hiánya, melyek képesek lettek volna az „új” fenyegetést hatásosan kezelni.¹³

Az anarchista, forradalmi mozgalmak elterjedésével, valamint az egyre erőszakosabb bűnözők hatására született meg az igény a XIX–XX. század fordulóján olyan különleges rendőri erők felállítására, melyek kifejezetten a politikai támadások, fegyveres bűnözők ellen veszik fel a harcot.

⁹ FLAVIUS Josephus: A zsidó háború (Káldor György Könyvkiadóvállalat 1948.) p. 495.

¹⁰ FLAVIUS p. 50.

¹¹ FLAVIUS pp. 429. – 430.

¹² SCHRECK Csilla: Mater Dolorosa – avagy Erzsébet királyné halála az országos közvéleményben (in: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara tudományos diákköri közleményei, 2. : 2001-2002) p. 2.

¹³ Érdemes megjegyezni, hogy az osztrák-magyar trónörökösöt több titkosszolgálati forrás is értesítette Szarajevó veszélyességéről, ám az erődemonstrációnak tervezett látogatást akkor sem szakították félbe, amikor 1914. június 28-án délelőtt bombát dobtak a trónörökös gépjárművére, mely az utca kövén robbant.

Az első ilyen rendőri egység az 1925-ben a Sanghaji Városi Rendőrség soraiban létrehozott tartalékos, és mesterlövész alakulat volt. A két egységet a sztrájkok és tüntetések tömegkezelési feladataira, valamint a felfegyverzett bűnözők, bűnszervezetek elleni fegyveres, és pusztakezes harc megvívására állították fel. Tagjai színes, és kalandvágyó egyéniségek voltak, zömmel egykori katonák, akik között akadt brit közelharc-mester, és egykori cári orosz ezredes, ahogy japán, amerikai, kínai, indiai, ír, és más nemzetiségű önkéntesek. Ez az alakulat volt az első olyan rendőri egység, melynek tagjait különleges közelharc-technikákra, valamint az úgynevezett „Elvarázsolt Kastélyban”, a mai taktikai házak elődjében, pisztolyharcra képezték ki. Az elsődleges szempontot az utcai összetűzésekben, rajtaütések során hasznosítható technikák egységes rendszerbe foglalása jelentette.¹⁴

1972. szeptember 5-én új fejezet nyílt a terrorizmus történetében. A müncheni olimpiai faluba behatoló palesztin terroristák által lemészárolt izraeli olimpikonok tragédiája mutatott rá, a különleges alakulatok felállításának fontosságára, melyek képesek kezelni a hasonlóan veszélyes tűszhelyzeteket. A müncheni mészárlás megmutatta a nemzetközi terrorizmus veszélyeit, a különleges rendőri egységek létrehozásának szükségességét és a média szerepét a terrrorszervezetek kommunikációjában egyaránt.¹⁵

¹⁴ MACKAY, Francis: A normandiai partraszállás előzményei – Különleges műveletek a D-napot megelőzően (Gold Book kiadó, 2007.) pp. 33. – 34.

¹⁵ MARAS p. 42.

4. Terrorizmus és Magyarország

4.1. Hazai terrortámadások 1914 és 1945 között

A 20. század eleje nemzetiségi feszültségektől terhes időszakot jelentett, melyben a terrorisztikus eszközök bevetése is szerephez jutott. Ez történt 1914. február 23-án is, amikor húsz kilogrammot meghaladó tömegű csomag érkezett a debreceni kereskedelmi és iparkamara épületében bérelt püspöki iroda címére, ahol Miklósy István hajdúdorogi püspök mellett négy fő tartózkodott. A levél kibontása után, délelőtt 10:15 perc körül lépett működésbe az ekrazittal és dinamittal töltött pokolgép,¹⁶ amely a korabeli jelentések szerint az alábbi károkat okozta:¹⁷

„A robbanás Jaczkovics vikáriust és dr. Slepkovszky István titkárt szét tépte, úgy, hogy a beleket, lábakat csak délután lehetett a romok közül kiszedni. A robbanás dr. Csath Sándor ügyészt is a felismerhetetlenségig és oly sulyosan sérelmezte, hogy a sebeibe rövid időn belül elhalt. Kriskó Elek levéltárnok sérülése is sulyos, valószínű, hogy a látását is elveszíti. A szobában bent levő Dávid Miklóson kívül (...) Bihon Miklós gyakornok és Gyuró Mihály hivataloszolga, valamint (...) Székely Mihályné (...) is sulyosan megsérültek. A robbanás olyan nagy volt, hogy a kereskedelmi és iparkamara épületének fedélzetét is kiszakította; nemcsak annak a szobának a hol a robbanás történt, hanem a szomszédos szobák falait is kidöntötte, a vas gerendákat meghajlította. Az utca felőli falakat és ablakrészeket a kir. törvényszék palotájának Verbőczy utca felőli részéhez oly erővel dobta oda, hogy a falat megrongálta, az ablakokat össze zúzta, az ablakfák egy részét összetörte. A robbanás folytán átdobott üveg részek a leíró személyzet egy részén kisebb sérüléseket okoztak, s éppen a törvényszéki irodában tartózkodó Pecze Miklóst az áthulló vas- és fadarabok valamelyike erősebben megsérrelmezte s a mentők kórházba szállították.”¹⁸

Az orosz cári titkosszolgálat segítségével elkövetett robbantásért román nacionalisták voltak felelősek, akik ezen a módon tiltakoztak a hajdúdorogi püspökség megalapítása ellen.¹⁹

Szintén robbantásos merényletet követett el 1931. szeptember 13-án Matuska Szilveszter, amikor a biatorbágyi vasúti viadukt sínpályáját felrobbantva kisiklatta a Budapest–Hegyeshalom–Rajka-vasútvonalon Bécs felé közlekedő nemzetközi gyorsvonatot, megölve 22 embert.²⁰ Az

¹⁶ JANKA György: „A Hajdúdorogi egyházmegye 1914-ben” in: Marosi István – Suslik Ádám (szerk.): Az első világháború és a görögkatolikusok (Tanulmánykötet) (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza-Beregszász 2020.) p. 144. (a továbbiakban: JANKA)

¹⁷ VÉGHSEŐ Tamás – KATKÓ Márton Áron: Források a magyar görögkatolikusok történetéhez – 3. kötet: 1912–1916 (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza 2019.) pp. 614. – 615. (a továbbiakban: VÉGHSEŐ – KATKÓ)

¹⁸ VÉGHSEŐ – KATKÓ: p. 615.

¹⁹ JANKA: p. 145.

²⁰ VARGYAI Gyula: A biatorbágyi merénylet – Merénylet a merénylet ellen

(<https://mek.oszk.hu/04900/04964/html/index.htm> letöltés ideje: 2024. 05. 04. 20:54) (a továbbiakban: VARGYAI)

indítékok ma sem tisztázottak, lehetséges, hogy Matuska célpontja Horthy Miklós kormányzó volt, hiszen a kormányzói különvonat kétszer is áthaladt a viadukton útban Pápa felé.²¹ A sietve végrehajtott nyomozás, majd a bírósági tárgyalás és ítélet egyaránt egy forgatókönyvet támogatott: Matuska kommunista szimpatizánsként, egyedül követte el a merényletet. Az ezzel ellentétes bizonyítékokat, tanúvallomásokat nem vették figyelembe, a merénylet így lehetőséget adott a statárium kihirdetésére és az illegális kommunista mozgalom vezetőinek bebörtönzésére, kivégzésére.²²

Jelképes terrortámadásként értékelhetjük a baloldali kötődésű Marót-csoport által 1944. október 6-án elkövetett támadást, melynek célpontja a Budapesten álló Gömbös Gyula szobor volt.²³ A Tabánban végrehajtott robbantás sikeresen pusztította el a szélsőjobb oldali politikai nézeteiről ismert egykori tábornok, miniszterelnök szobrát.²⁴ Érdekes adalék, hogy a bombamerényletet az antifasiszta kortársak is terrortámadásként értékelték, Gyarmati Fanni, a munkaszolgálatra hurcolt Radnóti Miklós felesége például így írt a támadásról naplójában: „*Ha majd nemcsak ilyen szimbolikus, de valódi terrorcselekmények következnek, ha ugyan következnek, akkor majd itt is jönnek a megtorlások.*”²⁵

A fenti, fontosabb hazai kötődésű terrortámadásokat bemutató felsorolásból is látható, hogy az 1945 előtti Magyarország sem volt mentes a terrorisztikus indíttatású támadásoktól. A II. világháború hozta el az első különlegesen felkészített rendőri beavatkozó egységek létrejöttét is, melyeket az 5. fejezetben ismertetünk bővebben.

²¹ „Vargyai Gyula előadása a Jogtörténeti Baráti Körben: » Zárszó kísérlet a Matuska-ügyben « címmel” in.: RÉVÉSZ T. MIHÁLY (szerk.): Jogtörténeti Szemle 3. (MTA Soksorozótó, Budapest 1990.) p. 121. (a továbbiakban: JOGTÖRTÉNETI SZEMLE 3)

²² VARGYAI

²³ BARTHA Ákos: Véres város – Fegyveres ellenállás Budapesten 1944. – 1945 (Jaffa kiadó Budapest, 2021.) p. 87. (a továbbiakban: BARTHA)

²⁴ BARTHA: p. 87.

²⁵ Radnóti Miklósné GYARMATI Fanni: Napló II. (Jaffa kiadó Budapest, 2014): p. 335. (a továbbiakban: GYARMATI)

4.2. A balassagyarmati túszerdráma

A már említett, 1972-es müncheni olimpiai mészárlás mellett az 1973. január 7-én Balassagyarmaton kialakult túszerdráma is ráirányította a magyar hatóságok figyelmét egy különleges rendőri egység felállításának szükségességére.²⁶ A 17 esztendőes Pintye László és bátyja, András öt napon keresztül tartott fogva húsz diáklányt a balassagyarmati Geisler Eta Leánykollégiumban, a tehetetlen hatóságok szeme előtt.²⁷ A Pintye-fivérek nem voltak ismeretlenek a törvény előtt, ahogy a sorkatonai szolgálatát éppen ebben az időben Balassagyarmaton töltő Kakuk János határőr tizedes emlékezett:

„A két Pintye-fiú apja a balassagyarmati határőr kerületnél alezredesi rendfokozatban, és párttitkárként szolgált. (...) A Pintye-fiúkkal először a kiképzésem során találkoztam. Gyakorló szolgálatban voltam a Drégelypalánki őrőn az Ipoly-parton, mikor jött a két Pintye-gyerek. Az őrvezetőt félre lökve átugrottak a szlovák oldalra. Határsértés... hiába mondtuk, be volt ijedve a járőr parancsnok. » Ők a Pintye ales fiai, majd kapsz! « Három óra múlva jöttek vissza. Híruk volt, de az apjuk kihozta őket még a rendőrségről is. »²⁸

A két fivér, magukhoz véve apjuk szolgálati fegyvereit, végül 1973. január 12-ig tartották sakkban a túszaikat és az ország belügyi vezetését, amikor a feladatra kiválogatott rendőri lövészek tűzparancsot kaptak és lelőtték a túszejtés értelmi szerzőjét, Pintye Andrást.²⁹

A balassagyarmati túszejtést két tényező oldotta meg: Dr. Samu István orvos-pszichiáter hősiessége, aki túsztárgyalóként igyekezett a fegyveres testvérpárt meggyőzni arról, hogy tettük bocsánatos, engedjenek el minden lányt, mielőtt nagyobb baj lenne.³⁰ Illetve az a rendőri intézkedés, melyben sikerült az egyik fegyverest ártalmatlanná tenni, a másikat pedig elfogni.³¹ A balassagyarmati eseményeket teljes hírzárlat kísérte, csupán egy rövid közlemény került ki fegyveres banditák megfékezéséről.³² Belügyminiszeri utasítás alapján megszigorították a katonai és rendőri objektumokba történő beléptetés ellenőrzését, felhívták a figyelmet a fegyverek kiadása, tárolása, kezelése kapcsán már érvényben lévő szabályok betartására.³³

A belső rend megszilárdításával párhuzamosan megkezdődött az ügy rendőri kivizsgálása is. Előzetes letartóztatásba kerültek a Pintye-fiúk szülei, valamint Pintye László is, akit a

²⁶ SZÓRÁDI István – FARAGÓ Ottó: Egy kommandós élete (Magánkiadás, 2002.) p.178.

²⁷ HATALA Csenge: Hírzárlat – A balassagyarmati túszerdráma (TARANDUS Kiadó, 2024.) pp. 96. – 98. (a továbbiakban: HATALA)

²⁸ KAKUK János visszaemlékezése (a leirat a szerző birtokában) (a továbbiakban: KAKUK)

²⁹ Tájékoztató a Balassagyarmaton 1973. január 8. és 12. között történt fegyveres terrorcselekményről és felszámolásáról (ÁBTL - 4.2 - 10 - 80/1973) p. 2. (a továbbiakban: BALASSAGYARMAT TÁJÉKOZTATÓ)

³⁰ HATALA p. 100.

³¹ BALASSAGYARMAT TÁJÉKOZTATÓ p. 2.

³² HATALA p. 219

³³ Kőrlevél a 02/1973. számú belügyminiszeri parancs végrehajtására (ÁBTL - 4.2 - 10 - 200/25/1973) p. 7. (a továbbiakban: BALASSAGYARMAT KÖRLEVÉL 02/1973)

fiatalkorúakra kiszabható legsúlyosabb büntetéssel, 15 év szabadságvesztéssel sújtottak. A rendőrök megkezdték továbbá a testvérek baráti körének kihallgatásait, hiszen a fiatalok hónapok óta tudtak a testvérek fegyverszerzési és disszidálási terveiről, mégsem értesítették a hatóságokat.³⁴

Érdekes hozadéka volt a balassagyarmati eseményeknek a Magyar Szocialista Munkáspárt Nógrád Megyei Végrehajtó Bizottságának 1974. január 15-i ülésén elfogadott javaslat, mely szerint a megye március 15-i ünnepségén a balassagyarmati fegyveres testületek nem kaphattak külön szerepet.³⁵

A balassagyarmati események idejében Magyarországon, sőt, a keleti blokkban sem állt rendelkezésre olyan különlegesen képzett, felkészített rendőri alakulat, ami egy ilyen bonyolult túsumentést végre tudott volna hajtani. Így a felszámolás végül csak a Munkásőrség, a Néphadsereg, és a rendőrség kijelölt egységeinek közös munkájával sikerült.³⁶

³⁴ BALASSAGYARMAT TÁJÉKOZTATÓ p. 2.

³⁵ Jegyzőkönyv a 1974. január 15-én megtartott VB ülésről (in.: MSZMP Nógrád Megyei Végrehajtó Bizottságának ülései) p. 15. (a továbbiakban: VB ÜLÉS JEGYZŐKÖNYV 1974.)

³⁶ FINTA Kata: Túszerzés Balassagyarmaton - Egy szemtanú visszaemlékezése (<https://mek.oszk.hu/05000/05036/html/> letöltés ideje: 2022.12.07. 18:37)

4.3. Baráti terroristák Magyarországon

A különféle terrrorszervezetek tagjainak jelenléte a keleti blokk országaiban közszájon forgó, mégis hétpecsétetes titoknak számított. A Szovjetunió irányításával és utasításai alapján minden szocialista berendezkedésű ország, így hazánk is kivette részét az úgynevezett „fegyveres forradalmárok” támogatásából.³⁷ A terror ideológiai alapjairól beszélt Jaromír Obzina csehszlovák belügyminiszter is az 1979. április 3–5. között Prágában megrendezett nemzetközi terrorelhárító konferencia megnyitóján:

„Mi kommunisták mindig elítéltük, elítéljük és el fogjuk ítélni a terrort és a terrorizmust (...) De (...) elismerjük a forradalmi erőszakot, sőt még a fegyveres felkelést is, mint a munkásosztály és a dolgozók védelmének eszközét (...).”³⁸

A Magyar Népköztársaság kormánya, a fenti feladatrendszerben, számos baloldali kötődésű terrrorszervezetnek biztosított elvtársi segítségnyújtást, amely egyaránt jelenthetett anyagi támogatást, kiképzést, vagy épp menedéket.³⁹

A helyzetet jól példázzák a Nagy Jenő százados, a Győr-Sopron megyei Hadkiegészítő és Területvédelmi Parancsnokság elhárító tisztje által 1987. október végén a győri Varga Győző Péterrésszére elmondottak.⁴⁰ Nagy százados, aki 1986 októberében vett részt egy zárt ajtók mögött folyó terrorelhárítás-szakmai konferencián, a fennálló titoktartási kötelezettsége ellenére ezt közölte a nemzetbiztonsági kérdések kapcsán aggódó Vargával:

„Az arab terroristák államközi szerződés alapján tartózkodnak hazánkban, itt készülhetnek fel terrorcselekményeikre, innen indulhatnak bevetésekre és ide is térhetnek vissza. Magyarországon vannak kiképző bázisaik is.”⁴¹

Durván visszaélt a magyar vendégszeretettel az Ilich Ramírez Sánchez⁴² nevű, de a világ által „Carlos a Sakál” néven ismert nemzetközi terrorista csoportja, akik hosszabb-rövidebb

³⁷ Terroristák Budapesten - A kommunista állambiztonság és Európa (Az Európai Néppárt Európai Parlamenti Képviselőcsoportja és a Hamvas Béla Kulturakutató Intézet közös kiadványa, Budapest, 2013) p. 7. (a továbbiakban: HANKISS)

³⁸ HANKISS: p. 7.

³⁹ ORBÁN-SCHWARZKOPF Balázs: Fegyver és drog a 80-as években - Szemelvények a fegyver- és kábítószerkereskedelemből, valamint a terrorizmus kutatható állambiztonsági irataiból (in.: Betekintő 2017/2. sz.) pp. 2. – 3. (a továbbiakban: ORBÁN-SCHWARZKOPF)

⁴⁰ ORBÁN-SCHWARZKOPF: p. 3.

⁴¹ ORBÁN-SCHWARZKOPF: p. 3.

⁴² Ilich Ramírez Sánchez (1949. 10. 12. Caracas -) szélsőbaloldali terrorista, tanult Londonban, Moszkvában, valamint élt Bejrútban, Párizsban, Budapesten is. A számos terrortámadás elkövetéséért életfogytiglani börtönbüntetésre ítélt nemzetközi terrorista Franciaországban tölti büntetését. - BEKE József: A terrorelhárítás kialakulása és fejlődése Magyarországon a hidegháborúban a „C-79-es” akta tükrében – Doktori értekezés (Nemzeti Közszerkeleti Egyetem – Rendészettudományi Doktori Iskola Budapest, 2022) pp. 130. – 132. (a továbbiakban: BEKE)

megszakításokkal, öt éven keresztül tartózkodtak Magyarországon.⁴³ A terrorelhárító egység egy későbbi tisztje, aki ekkor a Magyar Néphadsereg hivatásos főtisztjeként szolgált, így emlékezett rájuk:

„A politika engedélyével éltek, mint Marci Hevesen. (...) Időnként tartottak gyakorlatokat, akkoriban még nem dőlt el, hogy a terrorelhárító egység katonai vagy rendőralakulat lesz-e, így mint a felállítandó budapesti deszant zászlóalj lehetséges parancsnoka találkoztam néhányszor a baráti terroristákkal.”⁴⁴

Természetesen ezeket a „baráti terroristákat” megillette a magyar állam védelme és felügyelete, az állambiztonsági szervek mindent elkövettek azért, hogy a hazánkban tartózkodó terroristák személyazonossága és ittléte titok maradjon és azért is, hogy itt ne kövessenek el semmit, ami rossz fényt vethet a Magyar Népköztársaságra.⁴⁵ Államtitoknak minősült a terroristák számára biztosított kiképzés is, mely kapcsán a Palesztin Felszabadítási Szervezet egyik képviselője elmondta, embereik az európai szocialista országokban sokkal jobb környezetben, modernebb technikai feltételek mellett készülhettek akcióikra, mint például Észak-Koreában.⁴⁶ Kiss László, rendőr főtörzsőrmester, aki 24 esztendőt töltött rendőri terrorelhárító egységeknél, így összegezte Carlos magyarországi tartózkodásának erkölcsi aggályait:

„Ez az ember tök jól elvolt nálunk, sőt a legmagasabb kormány-körökből élvezte az ország vendégszeretetét. A róla megjelent írások, könyvek alapján évekig innen intézte a Nyugat elleni csapásait, kissé vitatható módszerekkel, például robbantásos merénylettekkel. A hallgatólagos egyesség szerint itthon nem követett el semmiféle akciót, bár a külföldi ténykedéseinek sajnós volt magyar sérültje is. (...)”⁴⁷

A terroristák magyarországi tartózkodása sajátos módon segítette a terrorelhárítás szakmai fejlődését, a Belügyminisztérium III/II. Főcsoportfőnökségének 10. osztályaként 1978-ban létrehozott Terrorelhárító Osztály szakemberei Carlos budapesti tevékenységét megfigyelve ismerhették meg egy nemzetközi terrorszervezet belső működését.⁴⁸

Látható, hogy a nemzetközi terrorizmus és a szocialista államrend viszonya a vizsgált időszakban ambivalens képet mutatott, hiszen a „baráti terroristákat” védte a jog, míg a terrorizmust hosszú évtizedek óta büntetni rendelte. 1985-re Carlos jelenléte terhessé vált a magyar állambiztonsági szervek számára, így konspirált eszközökkel megszervezték, hogy a nemzetközi

⁴³ HANKISS: p. 7.

⁴⁴ FÜKŐ László visszaemlékezése (kézirat a szerző birtokában) p. 2. (a továbbiakban: FÜKŐ)

⁴⁵ ORBÁN-SCHWARZKOPF: p. 4.

⁴⁶ ORBÁN-SCHWARZKOPF: p. 4.

⁴⁷ Kiss László: Regényes életem – Egy terrorelhárító visszaemlékezései (kézirat a szerző birtokában) p. 34. (a továbbiakban: REGÉNYES ÉLETEM)

⁴⁸ BEKE: p. 132

terrorista önszántából hagyja el hazánk területét, amire végül 1985. szeptember 14-én sor is került.⁴⁹

5. Jog és terrorizmus Magyarországon a 20. században

A „terrorizmus” kifejezés egyik első megjelenése a 20. századi magyar jogalkotásban 1905-re tehető, amikor Tisza István (1861-1918) belügyminiszter kihirdette a 3018/1905 BM számú körrendelet a képviselőválasztási mozgalmakról, melyben így rendelkezett:

„A választási mozgalmakat korlátozni nem kívánom, tiszteletben tartandó minden pártnak azon joga, hogy gyűléseken és azokon kívül híveket szerezzen és hangulatot keltsen elvei mellett. De ahol veszélyes izgatássá fajulna el és a terrorizmus eszközeivel lépne fel e mozgalom, ott a hatóságnak kötelességét teljesítenie kell és a reá ruházott törvényes hatalmat a választások szabadságának biztosítására fel kell használnia.”⁵⁰

Ebből az idézetből is látszik, hogy a magyar döntéshozók korán megértették, a terrorizmus legveszélyesebb táptalaját a szélsőséges politikai szerveződések jelentik.

A terrorizmust elítélő egyik első törvényi szabályozásnak tekinthetjük az 1878. évi V. törvénycikket, melynek IV. fejezete a „láadás” minősített esetét tárgyalja és így ír:

„A csoportosulás, melynek célja (...) az országgyűlést, annak valamelyik házát vagy bizottságát; (...) a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottságokat, vagy ezek egyikét, vagy azoknak valamelyik albizottságát; (...) a magyar kormányt erőszakkal, vagy veszélyes fenyegetéssel hivatásának szabad gyakorlatában akadályozni, vagy valaminek elhatározására, valamely intézkedésre, vagy valaminek elhagyására kényszeríteni: a láadás büntettét képezi. (...) Lázadást képez azon csoportosulás is, melynek célja: a polgárok valamelyik osztályát, nemzetiségét vagy hitfelekezetét fegyveresen megtámadni. (...)”⁵¹

Ugyanebben a szakaszban szankcionálják a tiltott csapatgyűjtést is, ahol a törvény kimondja:

„A ki (...) a törvény vagy a magyar kormány engedélye nélkül, a magyar állam területén csapatot gyűjt, azt felfegyverzi, hadiszerekkel ellátja, vagy hadi gyakorlatokban oktatja, – ugyyszintén az is, ki ily csapat vezényletét, vagy abban valamely tisztséget elvállal: lázadást követ el. (...)”⁵²

⁴⁹ BEKE: p. 146.

⁵⁰ 3018/1905 BM számú körrendelet a képviselőválasztási mozgalmakról (in.: Belügyi Közlöny X, évf.3. sz 1905. január 15.) p. 16. (a továbbiakban: 3018/1905 BM)

⁵¹ 152. – 153. § (in: 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről) (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=87800005.TV&txtreferer=94500007.TV>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:14) (a továbbiakban: 1878. V. tv.)

⁵² 1878. V. tv. 161. §.

Ezt a törvényt egészítette ki az 1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről, mely kimondta, bűncselekményt követ el aki:

„(...) az állam és társadalom törvényes rendjének erőszakos felforgatására vagy megsemmisítésére, különösen valamely társadalmi osztály kizárólagos uralmának erőszakos létesítésére irányuló mozgalmat vagy szervezkedést kezdeményez vagy vezet, (...) ily mozgalomban vagy szervezkedésben tevékenyen részt vesz (...) szervezkedéssel összefüggően és annak céljára büntettet vagy vétséget követ el (...) erre izgat vagy mást felhív (...)”⁵³

A fenti jogszabály külön kiemelte azt az esetet, *„(...) ha a mozgalom vagy szervezkedés céljára nagyobb mennyiségű fegyvert, lőszert, robbanó- vagy az emberi élet kioltására alkalmas más szert vagy anyagot szereztek be (...)”⁵⁴*

A terrorisztikus bűncselekmények egyik klasszikus alkotóelemét, a pokolgépek, bombák, különféle improvizált robbanóeszközök gyártását és használatát szankcionálta az 1924. évi XV. törvénycikk, mely akár életfogytiglani fegyházbüntetéssel is sújthatta a robbanóanyagok jogosulatlan birtoklását, tárolását, gyártását.⁵⁵

Látható tehát, hogy a 20. század első felének magyar jogalkotói a dolgozat definíciójában terrorizmusként leírt jelenség részelemeit, azaz az illegális fegyveres szervezkedést, a robbanószer, lőfegyver illegális birtoklását, az államhatalom és annak intézményei elleni támadást, valamint a fennálló társadalmi rend erőszakos megváltoztatását egyaránt szankcionálták, ám a terrorizmus elleni átfogó törvény sokáig nem született meg. Ez a II. világháborút követően sem változott meg, hiszen az 1946. évi VII. törvénycikk a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről sokkal inkább a politikai közbeszédrel, az uszítással, a háborús és népellenes cselekmények dicsőítésének tiltásával foglalkozott, mint az államrend ellen irányuló erőszakos cselekményekkel, melyek a terrrorszervezetek sajátjai.⁵⁶

Az első, valódi terrorellenes jogszabályra egészen 1979-ig kellett várni, amikor életbe lépett az 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről. A törvény 261. §-a, így írja le a „Terrorcselekmény” tényállását:

⁵³ 1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92100003.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:53) (a továbbiakban: 1921. III. tc.)

⁵⁴ 1921. III. tc.

⁵⁵ 1924. évi XV. törvénycikk a robbantószer és robbanóanyag előállításával, tartásával és használatával elkövetett bűncselekményekről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92400015.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D39>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:29) (a továbbiakban: 1924. XV. tv.)

⁵⁶ 1946. évi VII. törvénycikk a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94600007.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 19:06) (a továbbiakban: 1946. VII. tc.)

„Aki abból a célból, hogy (...) állami szervet, más államot, nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, (...) a lakosságot megfélemlítse, (...) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetőleg nemzetközi szervezet működését megzavarja, (...) személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő. (...) büntetendő, aki (...) jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé.”⁵⁷

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1987. december 10-én hirdette ki az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által 1979-ben elfogadott Tűzszerzés Elleni Nemzetközi Egyezményt, amely rögzíti, hogy a tagállamok, függetlenül politikai berendezkedésüktől, minden esetben együttműködnek a határokon átvélő terrorizmus egyik válfaja, a tűszejtéses zsarolás esetében.⁵⁸

Fontos, hogy ez volt az első nemzetközi terrorellenes egyezmény, melyet a Magyar Népköztársaság is elfogadott. Bár az ratifikációról szóló törvényerejű rendeletet csak 1987. december 10-én hirdették ki, az már 1987. október hó 2-tól kötelező érvénnyel bírt. Nem véletlen egybeesés, hogy Magyarország első, dedikált terrorellhárító rendőri egysége, a „Komondor” Terrorellhárító Szolgálat, 1987. október 1-én került felállításra.⁵⁹

A fenti jogszabályok leképezték a mindenkori magyar törvényhozás, és a rendvédelem egyre pontosabbá váló álláspontját a terrorizmus kapcsán. A fogalmi átalakulás, mely kezdetben az államhatalom elleni lázadással azonosította a terrorizmust, először eszközeit és platformjait, kriminalizálta. Ám a nemzetközi terrorizmus előre törésével a jogalkotók és a jogalkalmazók az 1970-es évek végén megtalálták azt a formulát, mely képes volt lépést tartani a változó időkkel és új elkövetési formákkal. Ez a folyamat egyenesen vezetett, hazai és nemzetközi viszonylatban egyaránt, a különféle terrorellhárító egységek megszületéséhez, hatáskörük folyamatos bővüléséhez.

⁵⁷ 261. § Terrorcselekmény in.: 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (<https://njt.hu/jogszabaly/1978-4-00-00.78>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 17:31) (a továbbiakban: Btk. § 261.)

⁵⁸ 1987. évi 24. törvényerejű rendelet a Tűzszerzés Elleni Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98700024.tvr>) (letöltés ideje: 2024. 07. 20. 11:44) (a továbbiakban: 1987. 24. TVR)

⁵⁹ A VCSÉK BM FRE Parancsnokának beszámolója a „KOMONDOR” Terrorellhárító Szolgálat felkészültségének helyzetéről, az egység létrehozása óta eltelt időszak tapasztalatairól (Vörös Csillag Érdemrenddel Kitüntetett Forradalmi Rendőri Ezred Parancsnoksága Budapest, 1988) pp. 2.-3. (a továbbiakban: KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988)

6. Különleges rendőri egységek a II. világháború utáni Magyarországon

6.1. A rendőrség budapesti rohamszakasza

1943-ban, az országban elharapódzó erőszakos, fegyveres bűncselekményekre válaszul hozták létre a Magyar Királyi Államrendőrség budapesti rohamszakaszát. A 12 fős, géppisztolyokkal és lövedékálló pajzzsal egyaránt felszerelt egység egyik bevetését eleveníti fel a Pesti Hírlap 1943. december 14-i száma:

„Három hatósági gépkocsi állott meg vasárnap délután a Nagymező utca 43. sz. ház előtt. Az egyik kocsiból rendőri bizottság szállott ki, a másik csapatszállító gépkocsiból pedig egy szakasz rendőr, fegyveresen és könnyfakasztó bombákkal felszerelve. A harmadik jármű a rendőrségi halotyszállító gépkocsi volt. (...)”⁶⁰

A házban Z. Andor, 36 esztendő fogalmazó élt felesége, édesanyja és nagyanja, özvegy M. Sándorné körében. Az ideggyógyászati kezelés alatt álló tisztviselő, aki lakásán több puskát és pisztolyt is tartott, egy dühös pillanatában verte agyon egy asztali órával nagyanját.⁶¹

„Tíz rendőrből álló rohamszakasz sietett a helyszínre. Hannel Ernő rendőrkapitány intézkedésére a konyhán keresztül hatoltak be a lakásba. (...) A rendőrök az éléskamrába bezárkózva találták Z. Andort. Puskatussal bezúzták az ajtóbetétet, majd könnyfakasztó gázbombát hajítottak be, hogy ártalmatlanná tegyék a lövöldözésre készülő embert. Ezután kiemelték a kamrából és a főkapitányságra vitték.”⁶²

A fent vázolt bevetés jól szemléltette a budapesti rendőr rohamszakasz működését és taktikáját, mely sok elemében mutat hasonlóságot a mai különleges rendőri egységek feladataival.

⁶⁰ „Rémdráma egy Nagymező utcai lakásban” (in.: Pesti Hírlap 65. évf. 282. sz. 1943. december 14.) p. 4. (a továbbiakban: PESTI HÍRLAP 1943)

⁶¹ PESTI HÍRLAP 1943: p. 4.

⁶² PESTI HÍRLAP 1943: p. 4.

6.2. Az R-csoport

A II. világháború végével, a harcok sújtotta országban, azon belül különösen a romba dőlt fővárosban, egymást érték a magányos csavargók, és szervezett bandák által elkövetett erőszakos bűncselekmények, melyekhez bőséges háttérrel nyújtottak a harcokból visszamaradt fegyverek. Háborús árvák, régi vágású bűnözők, és szökött katonák egyaránt pisztollyal, puskával, kézigránáttal igyekeztek élelmet, ruhát, vagyont szerezni maguknak.⁶³

Ennek, az utcai banditizmusnak nevezett jelenségnek a megfékezésére hozták létre 1946 januárjában az „R” azaz „Razzia”-csoportokat, melyek olyan önkéntes rendőrtisztekből álltak, akiket kiképeztek fegyveres harcra is. Az új rendőrség állománya „tűzoltóknak”⁶⁴, míg a budapesti alvilág „rémeknek”⁶⁵ beczték a különleges egység tagjait. A két váltásban dolgozó, összesen tíz-tíz rendőrt számláló R-csoportok, sokban merítettek a bevetéseket gyakran biztosító szovjet katonák harci tapasztalataiból is.⁶⁶ Ahogy Fóti Andor ezredes, a csoport egyik tagja visszaemlékezésében leírta, egyfajta könnyűfegyverzetű, katonai elvek alapján szervezett rohamcsapatként működtek. A korabeli sajtó így fogadta az új egységet:

„(...) Az új R-csoport díszjele lehetne bármelyik világváros rendőrségének. A csoportot a legbátrabb, legügyesebb és legtapasztaltabb detektívekből állították össze. Azok pedig, akik nem működtek eddig a csoportban, különleges kiképzést kapnak. Az R-csoportnak nyolc kitűnő minőségű gépkocsija van; valamennyit automata fegyverekkel, rádióval és igen erős fényszóróval szerelték fel. A kocsi legénysége tíz detektív és mindegyik riadójárműhöz öt-öt motorkerékpáros rendőrt osztottak be. Ezek az R-csoportok éjjel-nappal szakadatlanul járkálják a várost és állandó kapcsolatban vannak a főkapitányság riadóközpontjával.(...)”⁶⁷

Működésének egy éve alatt az R-csoport 2432 előállítást foganatosított. Éjszakai kifosztásért 64 főt, betörésért 169 főt, rablógyilkosságért 5 főt, zsebtolvajlásért 203 főt, politikai bűncselekmény miatt pedig 21 fő ellen indult eljárás.⁶⁸

Ez az unikális rendőri alakulat, mely a háború utáni budapesti éjszakai élet biztonságát volt hivatott szavatolni, előképe a mai magyar rendőri különleges alakulatoknak. Fontos azonban, hogy ezek a rendőrök nem terrorelhárító feladatokat hajtottak végre, elsődlegesen közbiztonsági intézkedésekben vettek részt, bűnügyi nyomozókként.

⁶³ FÓTI Andor: Kelepcében az alvilág (Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1968) pp. 13. – 15.

⁶⁴ FÓTI p.16.

⁶⁵ „R” az alvilág réme (in.: 1947 Magyar Rádió 1947. év, 14. hét 1947. április 9. - 1947. április 16) pp. 8.-9.

⁶⁶ FÓTI p. 22.

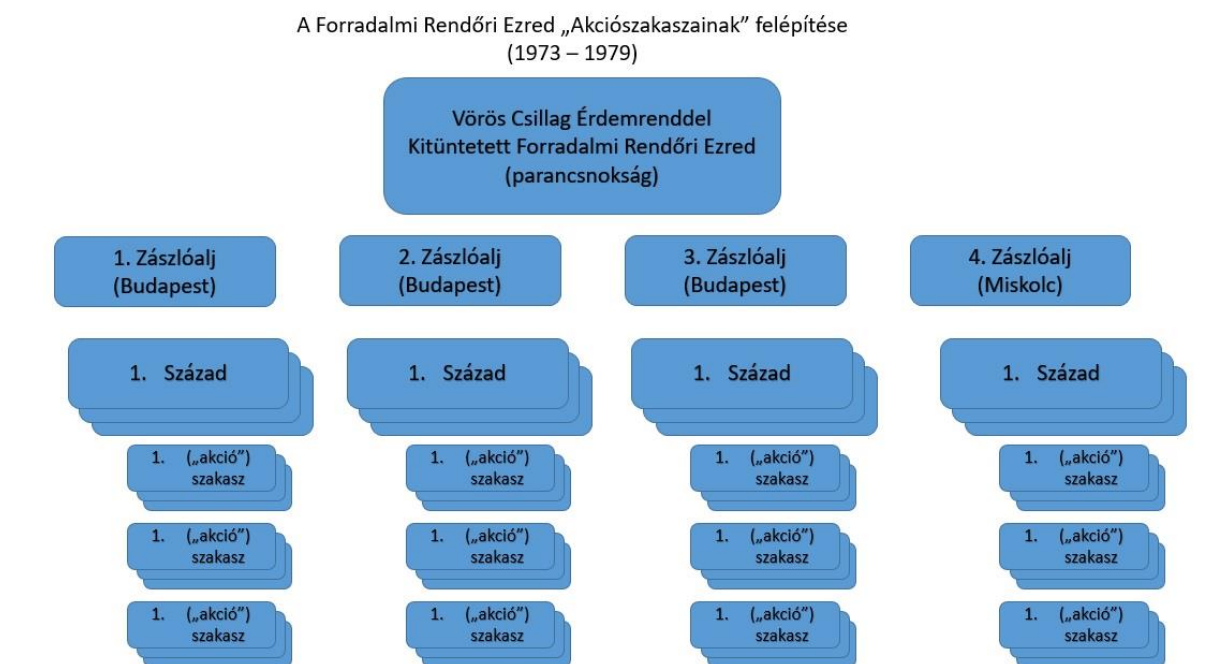
⁶⁷ Már az első próbálkozásnál pórul járt az új vetkőztető banda (<http://www.huszadikszazad.hu/1946-szeptember/bulvar/mar-az-elso-probalkozasnal-porul-jart-az-uj-vetkozto-teto-banda>) (Letöltés ideje: 2022.12.01. 22:17)

⁶⁸ Magyar Rendőr (1. évf. 7. sz. 1947. április 1.) pp. 10.-11. (a továbbiakban: MAGYAR RENDŐR 1947)

6.3. A Forradalmi Rendőri Ezred akciószakaszai

Válaszul a müncheni, és a balassagyarmati eseményekre, 1973-ban hozzák létre a Készenléti (1981-től Forradalmi) Rendőri Ezred, azaz a közbiztonsági őr-, járőr, rendőr karhatalmi, fegyveres biztosítási és speciális feladatok végrehajtására létrehozott rendőri egység⁶⁹ keretén belül, az úgynevezett „akciószakaszokat”.⁷⁰ Ehhez az ezred négy zászlóaljának minden századából kiemelték az első szakaszokat, amelyek ezután különleges kiképzést kaptak.⁷¹ Így összesen 12 szakasz, 337 fős állománya kezdte meg a különleges rendőri feladatokra való felkészülést a Rendőri Ezred budakeszi lőterén.⁷² A kezdetben évi 96 órás különleges kiképzés 1985-re évente már 276 órára nőtt, míg az akciószakaszok mérete fokozatosan csökkent. 1987-ben már csak 9 tiszt és 140 tiszthelyettes szolgált a különleges alegységekben.⁷³

Az akciószakaszok különleges rendőri feladataikat a közterületi feladatok mellett látták el, átalárendelt szolgálati viszonyban, azaz műveleteik során a helyi rendőri vezetők parancsnoksága alatt.⁷⁴

1. sz. ábra: a FRE akciószakaszok felépítése (1973 – 1979)

Az akciószakaszok dedikált terrorelhárító szerepkörét először a Készenléti Rendőri Ezred 1976. júliusi ügyrendjében rögzítik, amikor a rendőri egység működési formái között megjelenik

⁶⁹ 50-570/1976 számú utasítás a Készenléti Rendőri Ezred Ügyrendjéről 1976. július 29.) p. 3.

⁷⁰ Szórádi István visszaemlékezése (2021. 05. 18.)

⁷¹ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988: p. 2.

⁷² KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988: p. 2.

⁷³ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988: p. 2.

⁷⁴ SZÓRÁDI – FARAGÓ pp. 178. – 179.

az akciócsoporth⁷⁵ szervezeti forma, ami megfeleltethető az akciószakaszok szervezeti kereteinek. Ekkor a Forradalmi Rendőri Ezred feladatköre kibővül az alábbi kitétellel:

*„Az Ezred (...) központi rendeltetésű rendőri egységként részt vesz (...) a túszoikat fogva tartó terroristák, fegyveres bűnözők elfogásában, a túszok kiszabadításában, (...)”*⁷⁶

Fontos kortörténeti dokumentum a Belügyminisztérium Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnöksége által 1974-ben kiadott *„Terrorcselekmények, terrorista csoportok felszámolása”* című, titkos minősítésű szakanyag, mellyel érdemes behatóbban is foglalkoznunk. A szakmai segédlet két részre bontva tárgyalja a témát. Az első részt, a terrorcselekmények fogalmának, jellemzőinek definiálása adja hazai és nemzetközi példák alapján, míg a második elemet a terrorista csoportok felszámolása során alkalmazható eljárások és eszközök jelentik.⁷⁷

A szakmai segédlet definíciója szerint a terrorcselekmény *„politikai harcban, vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény során alkalmazott erőszakos, megfélemlítő cselekedet.”*⁷⁸ a terrorista pedig: *„Terrorcselekmény végrehajtója, részese, erőszakos, másokat megfélemlítő személy.”*⁷⁹ Ez a ködös megfogalmazás kiválóan szemlélteti a korabeli rendőri terrorelhárítók fogalmi korlátait is. A belső használatú anyag a repülőgép-eltérítések, az emberrablások és a túszhelyzetek nemzetközi összehasonlításával igyekszik behatárolni a terrorisztikus cselekmények körét, taglalva az 1970 októberében Kanadában lezajlott Cross-Laporte emberrablást,⁸⁰ egy 1969-es angliai emberrablást, valamint egy 1960-as franciaországi gyermekrablást is. A segédlet számos, túszejtésbe forduló bankrablást is felsorol az 1970-es évek elejéről, melyeket az NDK-ban, az USA-ban, vagy épp Svédországban⁸¹ követtek el.⁸²

⁷⁵ 50-570/1976 p. 3.

⁷⁶ 50-570/1976 p. 4.

⁷⁷ Terrorcselekmények, terrorista csoportok felszámolása (BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, 1974) p. 1. (a továbbiakban: TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA)

⁷⁸ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA p. 6.

⁷⁹ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA p. 5.

⁸⁰ 1970. október 5. és 10. között a FLQ (Québec-i Felszabadítási Front) tagjai rabolták el James R. Cross brit kereskedelmi tanácsost, diplomatát, valamint Pierre Laporte munkaügyi minisztert, elengedésükért cserébe a mozgalom követeléseinek rádióban történő beolvasását, 23 bebörtönzött terrorista szabadon engedését, valamint a rendőrségi nyomozás beszüntetését, és 5 000 dollár értékű arany átadását is tartalmazta. A kanadai hatóságok együttműködése ellenére 1970. október 17-én csak a munkaügyi miniszter holtteste került elő Cross rejtékhelyét pedig december 2-án találták meg. (vö.: WAINSTEIN, Eleanor S.: The Cross and Laporte kidnappings, Montreal, 1970 /1977 február – DARPA – DOS/) p. 9. (a továbbiakban: WAINSTEIN)

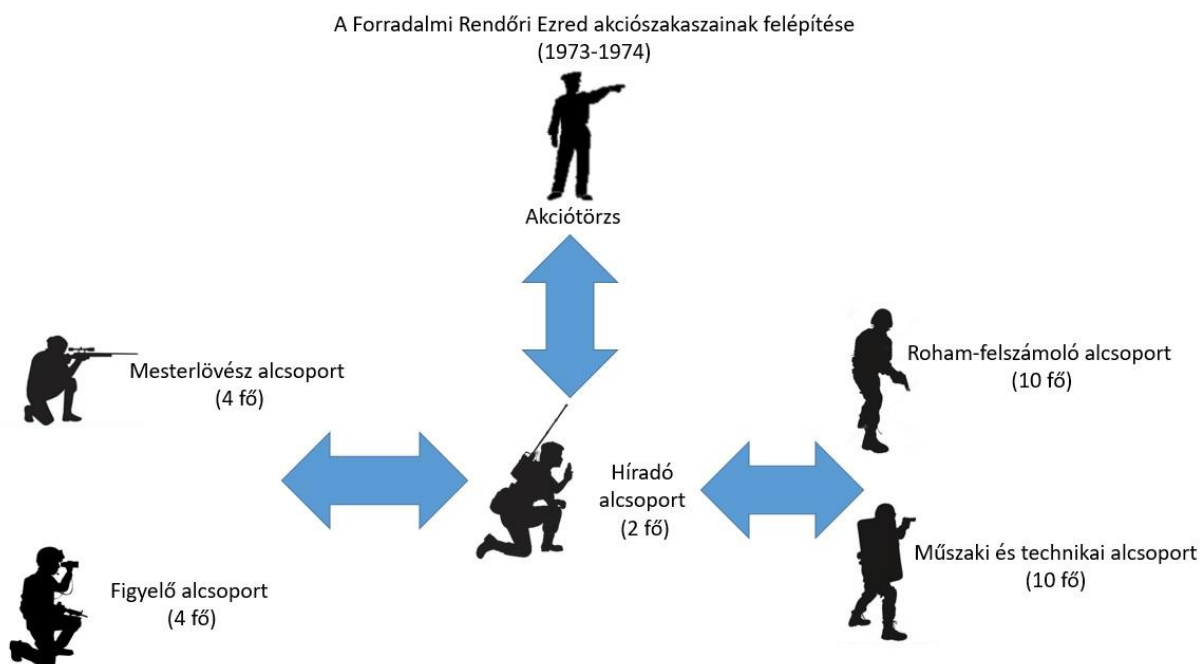
⁸¹ 1973. augusztus 23-án a svédországi Stockholmban található Sveriges Kreditbank épületébe tört be egy magányos fegyveres, aki a bank négy dolgozóját 131 órán keresztül tartotta fogva. A túszejtés ideje alatt a bankrabl és a túszok között olyan érzelmi kötelék alakult ki, melyben a túszul ejtett dolgozók a fegyveres bűnöző mellé álltak, és jobban tartottak a rendőri beavatkozástól, mint a túszhelyzet során kialakult állapotoktól. A túszejtő követelése között szerepelt a szabad elvonulás, valamint egy bebörtönzött bűntársa szabadon engedése, mely utóbbihoz a svéd hatóságok hozzá is járultak. A rendőrség végül rohammal, könnygáz alkalmazásával vette be az épületet.

(vö.: STRENTZ, Thomas: The Stockholm Syndrome: Law Enforcement Policy and ego defenses of the hostage /Annals of the New York Academy of Sciences Vol.: 347/1.1982 június/) p. 137. (a továbbiakban: STRENTZ)

⁸² TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA p. 9.

A szakanyag hosszan elemezi az 1973. januári balassagyarmati túsodrámát és az 1972-es müncheni olimpiai mészárlást is, melyeket a fentiekben már ismertettünk.⁸³

A segédlet taktikai szinten a túsók erőszak nélküli elengedését és a tús helyzetek erőszakos felszámolását, illetve a két módszer kombinálását különíti el.⁸⁴ A tús helyzetek erőszakos felszámolásának eszközeként a szakirodalom a „roham-elfogó csoportok” felállítását javasolja, melyek megfeleltethetők az akciószakaszoknak.⁸⁵

2. számú ábra: a Forradalmi Rendőri Ezred akciószakaszainak felépítése
(1973-1974)⁸⁶

Mivel ekkor, a fenti segédleten kívül, nem létezett hazai terrorelhárító szabályzat, irányelv, az akciószakaszok tagjainak jórészt katonai jellegű kiképzés jutott, amit saját ötleteikkel színesítettek. Ebben helyet kap az ejtőernyős-diverzáns felkészítéstől a katonai közelharcig sok elem, amit hasznosnak gondolnak az oktatók, fő hangsúllyal a katonai fegyelmen, és a fizikai állóképességen.⁸⁷

A módszertani hiányosságok és a nemzetközi szakirodalom hiánya ellenére, 1976. november 23-24 között sor kerülhetett egy „szigorúan titkos” minősítésű konferenciára a Forradalmi Rendőri Ezred szervezésében. Itt többek között a budapesti, és megyei rendőrfőkapitányok, a Kormányőrség parancsnoka, valamint a Belügyminisztérium illetékes

⁸³ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA pp. 19. – 22.

⁸⁴ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA p. 33.

⁸⁵ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA p. 37.

⁸⁶ TERRORCSELEKMÉNYEK, TERRORISTA CSOPORTOK FELSZÁMOLÁSA pp. 41. - 42.

⁸⁷ KISS LÁSZLÓ INTERJÚ (2013.11.22. - 2013. 12. 20.) p. 7. (a továbbiakban: KISS LÁSZLÓ INTERJÚ)

csoportfőnökei kaptak tájékoztatást terrorcselekmények felszámolásának elvei és módszerei, az akciócsoportok alkalmazási lehetőségei, szervezete, fegyverzete, felszerelése, technikai eszközei kapcsán. Bemutatták továbbá az akciószakaszok működését épületben, repülőgépen, gépkocsiban tartózkodó terroristák felszámolása közben, valamint a speciális gyakorló pálya elemeit is.⁸⁸

1979-ben, a Forradalmi Rendőri Ezreden belül létrejött az Akció Alosztály, amely a kor lehetőségei között igyekezett biztosítani az állomány kiképzési szintjének, felszereltségének emelését.⁸⁹ Az alosztályt Gundinger Imre rendőr alezredes vezette. Régi vágású karhatalmi tiszt volt, 1952 óta szolgált rendőrként.⁹⁰ Kubinszki alezredes, aki közvetlen beosztottja volt, így emlékezett az Akció Alosztály parancsnokára:

„(...) Nyers, kemény, akaratos, megingathatatlan ember volt, igazi ki-ha-én-nem típus, de szerették az emberei, mert amit tőlük követelt, azt magától is elvárta. Nem is kért olyat, amit ő nem tudott megcsinálni, de mindig az volt, amit ő akart.”⁹¹

Bárány János rendőr százados, aki több mint 21 esztendőt töltött a terrorelhárítás kötelékében, egy történettel szemléltette Gundinger alezredes személyiségének varázsát:

„Kemény parancsnok volt, de következetes. Mindent megkövetelt tőlünk. Ha láttuk, hogy mosolyog, már abból tudtuk, hogy valami nem jó, de mindent megtettünk volna, amire utasít. Jó példa erre, amikor 1986-ban volt egy hétvégi munka, és az egész állomány felsorakozott a Bagolyvár előtt, ami az akciószakaszok parancsnoki épülete volt. Az öreg kijött az épületből és csak annyit mondott: a hétvégére kéne két ember, aki tudja vállalni, lépjen ki. Mindenki egyszerre lépett, nem kellett kijelölni senkit.”⁹²

Kubinszki alezredes 17 esztendőt töltött a terrorelhárítás területén különböző beosztásokban. Így elevenítette fel a Gundinger alezredes által vezetett akciószakaszok és az Akció Alosztály működését:

„(...) minden század első szakaszai voltak az úgynevezett » akciószakaszok «, aminek a kiképzését és bevetéseit a Gundinger Imre rendőr alezredes által vezetett Akció Alosztály hangolta össze. Volt ezen az alosztályon a parancsnok mellett három-négy szakmai főelőadó, Viszler József taekwon-do és ju-jitsu mester volt például az önvédelem oktatója, Simkó Imre olimpiai céllövő pedig a lövészetet oktatta, ők mind a szakterületük csúcsemberei voltak.”⁹³

⁸⁸ A Belügyminisztérium Titkársága Vezetőjének 14/1976. számú körlevele az 1976. november 23-i és 24-i "M" és karhatalmi továbbképzésről. pp. 1. – 2. (Budapest, 1976. november 15.) (a továbbiakban: BMTVK 14/1976.)

⁸⁹ AMBRUS Péter: Az igazi kommandó (URBIS Könyvkiadó Budapest 2008.) p. 160.

⁹⁰ MOLDOVA p. 129.

⁹¹ KUBINSZKI: p. 4.

⁹² Interjú BÁRÁNY Jánossal (2024. 07.10.-én) p. 2. (a továbbiakban: BÁRÁNY)

⁹³ Interjú KUBINSZKI István nyá. r. alezredessel, a Rendőrség Különleges Szolgálatának terrorelhárító Bevetés-előkészítő Alosztályának vezetőjével (2024. június 19.) (a továbbiakban: KUBINSZKI) p. 4.

A Forradalmi Rendőri Ezred „Akciónszakaszainak” felépítése
(1979 – 1987)

3. számú ábra: a FRE akciónszakaszok felépítése (1973 – 1979)

Szórádi István rendőr törzssászlós, aki 1981 őszén került akciónszakaszba,⁹⁴ így emlékezett a különleges osztagok kiképzésére:

„Az akciónszakasz minden reggel kiment gyakorlatozni. (...) Egy-egy lövészetten ellőttünk egy fémdoboznyi löszert, amit tizennégyen használtunk fel. Ez általában ötezer löszert jelentett alkalmanként, de volt, hogy többet. A végén már az üres konzervdobozokat kergettük a lőtéren azzal, hogy melléjük lőttünk, hogy repüljenek. (...) Tény, hogy a kiképzésnek köszönhetően, pisztollyal képesek lettünk bármit eltalálni, amire rámutattunk, 20-25 méteres távolságon belül, mindhárom testhelyzetben. Ez mindenkivel szemben követelmény volt.”⁹⁵

A kiképzésben gondot okozott az öt héten át tartó terrorelhárító képzést megszakító közterületi feladat-ellátás, ami kivonta az állományt a felkészítésből.⁹⁶ Visszatérő panaszként merült fel, hogy tíz hét „utcai” szolgálat után szinte mindent újra kellett tanulnia a terrorelhárítóknak, ami a különleges rendőri munkához szükséges.⁹⁷ Feladat pedig bőven akadt, a Forradalmi Rendőri Ezred akciónszakaszai által 1980 és 1987 között végrehajtott bevetések részleteit a függelék 1. számú táblázata tartalmazza.

Szórádi István számára az 1985. július 6-án kirobbant debreceni börtönlázadás maradt emlékezetes, különösen az elmaradt felszámolás miatt, ami rávilágított, az akciónszakaszok járműparkjának hiányosságaira:

⁹⁴ Interjú Szórádi István rendőr törzssászlóssal (2024.08.15-én) p. 4. (a továbbiakban: SZÓRÁDI)

⁹⁵ SZÓRÁDI: pp. 4. – 5.

⁹⁶ SZÓRÁDI: pp. 4. – 5.

⁹⁷ MOLDOVA György: Bűn az élet... (Magvető Kiadó Budapest, 1988.) p. 130. (a továbbiakban: MOLDOVA)

„A börtönben a rabok megfogtak egy helyi vezető börtönőrt, és fenyegetődtek, hogy megölik. A lépcsőházban barikádozták el magukat. Elindultunk Budapestről, IFA, Latvia, Zsiguli, kéklámpa, ahogy kell. Teljes gázzal, nyolcvannal mentünk, mert a Latvia nem tudott többet, amikor Debrecen határában hatalmas pukkanás, az IFA-nak elment a hűtője. Beszöltünk rádión, hogy ez a helyzet, amire jött a válasz, hogy nincs vész, oldjuk meg helyben, megvárnak minket. Körülbelül fél óra alatt rendbe is raktuk a gépet, de ezt a helyi erők mégsem várták meg. Mialatt mi a Debrecen tábla alatt cigiztünk az árokparton, ők rárohantak a két rabra, és lenyomták őket, mint a bélyeget. (...)”⁹⁸

A budapesti Zsira utcában 1987. április 29-én végrehajtott elfogás volt Bárány János rendőr százados első éles művelete, melyre így emlékezett:

„(...) akkor voltam 19 éves. Ez volt a Zsira utca (...) amikor három srác, meg egy csaj pénzt és helikoptert kért, hogy elhagyják az országot. (...) Ez az akció egy kertes övezetben volt, az a furcsa, hogy az elkövetőknek túszerük sem volt. Szerintem elgurult a gyógyszerük, vagy javítani akartak az életszínvonalukon és blöfföltek, nem tudom. Azt hitték, talán túl sok mozifilmet néztek, hogy ha pénzt kérnek, adni fognak nekik. Semmi gond nem volt, megtörtük az ellenállásukat. Azt nem mondom, hogy nem volt fegyverük, de esélytelenek voltak.”⁹⁹

Az akciószakaszok az éles bevetések során szereztek tapasztalatot, amit beépítettek a kiképzési rendszerükbe is. A legtöbb feladatot belföldi fegyveres bűnözők elfogása adta, ám volt példa túszejtésre és börtönlázadás leverésére éppúgy, mint bombafenyegetett repülőgép átvizsgálására. Ez a feladatmennyiség indokoltta tette, a hazai rendőri terrorelhárítás rendszerének átalakítását, amihez egy nemzetközi felháborodást keltő, Budapesten végrehajtott merénylet adta meg a végső lökést 1987 januárjában.

⁹⁸ SZÓRÁDI: p. 7.

⁹⁹ BÁRÁNY: pp. 12. – 13.

7. A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat

7.1. Megalakulás

1987. január 13-án, Budapesten egy bérnyilkos merényletet kísérelt meg Enrique Parejo Gonzales kolumbiai nagykövet, volt igazságügy-miniszter ellen Pablo Escobar drogbáró utasítására. A nagy hóban motorral menekülő támadót elfogták, a nagykövet pedig kórházba került és túlélte a merényletet.¹⁰⁰ A sikertelen támadás rávilágított a magyar terrorelhárító szervek hiányosságaira, így 1987 tavaszán az Akció Alosztályt utasították az akciószakaszok fizikai, pszichológiai, taktikai és politikai állapotának felmérésére.¹⁰¹ A 149 tiszt és tiszthelyettes közül 115-en feleltek meg az új elvárásoknak, ezzel a létszámmal kezdte meg működését a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat Budapesten.¹⁰² Az egységbe olvadt be a FRE tűzszerész szolgálata is, Tűzszerész Alosztály elnevezéssel.¹⁰³

Az új terrorelhárító szolgálat 1987. október 1-én vette fel a „Komondor” nevet. A névválasztást a kutya fajta magyar eredete, és pozitív tulajdonságai, mint a hűség, keménység, intelligencia indokolták.¹⁰⁴ Első intézkedésként a terrorelhárító szolgálat állományát három hónapig mentesítették a közterületi szolgálat alól, így lehetővé téve a körletek kialakítását, valamint az összekovácsolódást.¹⁰⁵ Az egység egyik alapítója így emlékezett az indulásra:

„A Komondor Terrorelhárító Szolgálat 1987 októberében alakult, száz fő különlegesen kiképzett rendőrrel. Köztük voltam én is! Feladatunk az országban elkövetett terrorcselekmények felszámolása, és a kiemelten súlyos bűncselekmények elkövetőinek kézre kerítése. Mindezekon felül a csapatunk speciális szolgálatok ellátására is alkalmas volt.”¹⁰⁶

A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat első parancsnoka, a nyugállományba vonuló és ezredessé előléptetett Gundinger Imre helyett Nagy Zoltán rendőr alezredes lett, helyettesének Pácser István rendőr őrnagyot, a Tűzszerész Szolgálat korábbi parancsnokát nevezték ki. A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat nevelési helyettese, azaz a szociális, fegyelmi és politikai ügyekkel megbízott tiszt Kubinszki István rendőr őrnagy lett.¹⁰⁷ Nagy Zoltán alezredes így emlékezett a parancsnoki feladataira:

¹⁰⁰ Kolumbia nagykövete túl az életveszélyen (in.: Kelet-Magyarország, 44. évf. 12. sz. 1987. január 15.) p. 4.

¹⁰¹ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988 p. 2.

¹⁰² KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988 p. 2.

¹⁰³ HEGEDŰS: p. 54.

¹⁰⁴ SZÓRÁDI – FARAGÓ p. 211.

¹⁰⁵ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988 p. 4.

¹⁰⁶ SZÓRÁDI – FARAGÓ p. 213.

¹⁰⁷ KUBINSZKI: p. 4.

„Ez a feladat tiszti pályafutásom legnagyobb kihívása, legszebb időszaka volt. Munkánk publikus mozzanatait a média és vezetőink barátságos figyelme övezte, a Szolgálat népszerűsége, és az a tény, hogy a Rendőrség elit csapata lehettünk, jelentősen kompenzálta szerény anyagi lehetőségeinket és jutalmazta erőfeszítéseinket.”¹⁰⁸

Az új terrorelhárító szolgálat feladatai közé tartozott a terrorcselekmények erőszakos megszakítása, az állami ünnepek, kiemelten fontos személyek biztosítása, a kitoloncolt külföldiek hazaszállításának biztosítása, a kábítószer-kísérés és a bűnügyi feladatok különleges rendőri biztosítása.¹⁰⁹

Az egységet, mely 1988-ban már 130 fővel¹¹⁰ működött, hat, számozott bevetési csoportra osztották, melyekből az első öt végrehajtó, míg a 6. számú a kiképző egység volt. Az első öt bevetési csoportban megtalálható volt mesterlövő-, roham- és kutyás műszaki alcsoport is.¹¹¹ Kubinszki alezredes így emlékezett az alakulat állományára:

„Itt, a végrehajtó állomány között tanultam meg, hogy ez a csapat csupa különleges srácból állt. Őket összefogni, nevelni, irányítani nagyon komoly feladat volt, nem nagyon tűrték, hogy valaki kívülről megmondja nekik, hogy valamit csináljanak, vagy ne csináljanak. Voltak rendszeres szekrény-ellenőrzések, ahol annyi eldugott lőszert, robbanószer gyűjtöttünk be tőlük, hogy külön szoba kellett neki. Mindenkinél volt dugiban egy kis pirotechnika, lőszer a zsebben, néhány füstgránát, robbanóanyag a gyakorlatokról. A tűzszerészekkel nem volt ilyen probléma, ők kevesen is voltak, és nagyon fegyelmezett csapat volt, igazi katonaemberek.”¹¹²

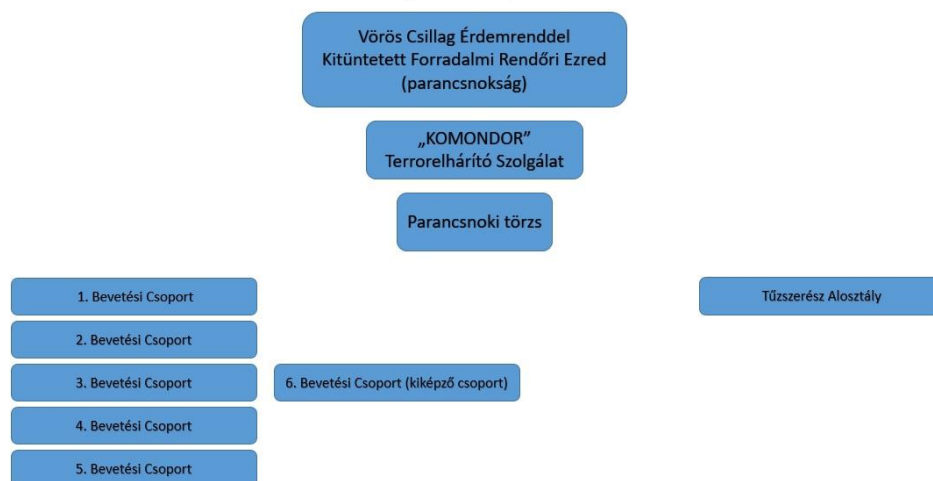
¹⁰⁸ NAGY ZOLTÁN: A Komondor Terrorelhárító Szolgálat Megalakulása (<http://www.swatportal.hu/anno/88-a-komondor-terrorelharito-szolgalat-megalakulasa> (letöltés ideje: 2019. 02. 11. 21:09) (a továbbiakban: NAGY ZOLTÁN)

¹⁰⁹ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988: pp. 2. – 3.

¹¹⁰ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ 1988: pp. 2. – 3.

¹¹¹ SZÓRÁDI – FARAGÓ: p. 216.

¹¹² KUBINSZKI: p. 5.

3. sz. kép: A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat felépítése (1987 – 1990)

Tekintettel a speciális feladatkörre, szükség volt olyan rendőrökre is, akik ugyanazt a képzést kapták, mint férfi munkatársaik. Ezek a nők ugyanis kevésbé keltettek gyanút, bevethetők áruházban, vagy a férfi rendőrök partnereiként is. Kubinszki alezredes így emlékezett a rendőrnök kiválasztására:

„Érdekes feladat volt (...), amikor kiderült, kelleni fog négy lány a terrorelhárítókhoz. Eddig soha nem voltak rendőrnök a csapatban, így a BRFK gépkocsizóitól kértünk megfelelő embereket a Mosonyi utcából, az úgynevezett »Lindás csoportból«¹¹³. Jelentkezett is öt, vagy hat lány, akik közül négy főt választottunk ki.”¹¹⁴

1988 januárjától a terrorelhárítók közterületi megerősítő szolgálatot is elláttak a BRFK Akció Alosztályát megerősítve, a közterületi szolgálatban.¹¹⁵ A „Komondor” terrorelhárítói emellett folyamatosan képezték magukat. Különösen nagy hangsúlyt fektettek a lövészetek kiképzés továbbfejlesztésére, amelyet Szórádi István így idézett fel:

„Voltak ügyességi feladatok, amikor gurulásból, vagy hanyatt fekvéssel kellett lönni, olyan is, amikor két kolléga állt a lölap előtt, jelre kiléptek oldalra, nekünk pedig el kellett találni a mögöttük felbukkanó célt. Az éjszakai lövészetek, azok félelmetesek voltak. A műszakosok előre kimentek és egy-egy égőt raktak a célalakok lábaihoz. Amelyik felvillant, arra kellett lönni. (...)

¹¹³ A rendőrnökökből álló csoport becenevét az 1980-as években Gát György és Szurdi Miklós rendezésével több évadot megélt magyar akció-vígjáték sorozatról kapta, melynek címszereplője a Görbe Nóra által alakított Veszprémi Linda rendőr alhadnagy közelharctudásával és gyors észjárásával járt túl a bűnözők eszén.

¹¹⁴ KUBINSZKI p. 4.

¹¹⁵ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: p. 4.

Lőttünk hangra is, háttal állva vártunk és tapsra, vagy más hangjelre fordulásból lőttünk. Sokszor szikrázott a célokat tartó fémkeret, de ebből is tanultunk.”¹¹⁶

¹¹⁶ SZÓRÁDI: p. 6.

6.2. Kiképzés, bemutatók

A statisztikai kimutatások alapján a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat egy év alatt összesen 912 órányi kiképzési feladatot hajtott végre, ebből 684 órát a közelharc, a lökiképzés és a speciális harckiképzés tett ki.¹¹⁷ Ez az idő az 1. – 5. számú bevetési csoportok esetében szolgálati naponként 4 óra kiképzést, valamint évente 10 nap összevont harckiképzést jelentett, míg a 6. számú bevetési csoport állandó kiképzés alatt állt.¹¹⁸ A rendszer kialakításából látható, hogy a kiképzés folytonosságának fenntarthatósága nagyban függött az állomány egyéb feladataitól, csak a terrorelhárító alapkiképzés alatt álló rendőrök kaptak folyamatos képzést. Kubinszki alezredes visszaemlékezése jól rávilágít a rendszer problémáira:

„(...) mi 24/48-as rendszerben működtünk, így minden készülségi nap után kiesett két pihenőnap, amikor az emberek nem edzettek, nem fejlesztették a tudásukat. A Komondornál hat csoport volt összesen, a hatodik volt az újonckiképző csoport, így maradt öt éles bevetési csoport. Ebből három csoport 24/48-as készülséget adott a laktanyában, míg kettő továbbképzésen volt, rotációs rendszerben. Ebben a felállásban nem tudtunk mindenkit folyamatosan szinten tartani, nem is volt ehhez meg a lehetőségünk, eszközünk az elején.”¹¹⁹

A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat kiképzését, hasonlóan az akciószakaszok időszakához, a rossz időbeosztás mellett az információhiány is jellemezte, bár saját tapasztalataik már voltak, és a terrorelhárítók maguk is figyelték a világ történéseit. Ahogy egyikük megfogalmazta: *„A gyakorlások, mindig úgy születtek, hogy valahol történt valami. Ezt megpróbáltuk eljátszani (...).”¹²⁰*

A hírek azonban a cenzúrázott sajtóból érkeztek, nem léteztek megfelelő szabályzatok és nem érkezett külföldi segítség, így a felkészülés forrásait gyakran olyan akciófilmek adták, melyeket a terrorelhárítók készülségben várakozva, otthon, vagy oktatási anyagként láthattak. A nyugati akcióhősök így terrorelhárító kiképzőkké léptek elő. Kiss László, egykori terrorelhárító így emlékezik:

„Nagyon gyerekcipőben járt még a szakma. Az asztalon modelleztük, hogy van pár darab kétforintos, azok vagyunk mi, és a rajzolt alaprajzon, a folyosón megyünk, (...) tologattuk a papíron a kétforintosokat. Hát nem egy 3D-s animáció. Aztán filmekből is csemegéztünk. (...) És kipróbáltuk. Tényleg sokszor az életveszély kezét fogtuk. Néha csak viccből.”¹²¹

¹¹⁷ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: 1988 p. 6.

¹¹⁸ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: 1988 p. 6.

¹¹⁹ KUBINSZKI: p. 6.

¹²⁰ KISS LÁSZLÓ INTERJÚ: p. 3.

¹²¹ REGÉNYES ÉLETEM: p. 11.

Ezt erősítette meg Szórádi István törzsszászlós is, aki 1989 telétől dolgozott a 6-os bevetési csoport, azaz a kiképzési egység instruktorként:

„Nagyon kezdetleges volt minden. A hozzánk jelentkező fiataloknak azt tanácsolták, hogy nézzenek sok nyugati akciófilmet, abból lessék el a fogásokat, amiket gyakorolni fogunk. Inkább Chuck Norris-t, Steven Seagal később jött be a képbe. Ezen párszor össze is vitakoztunk a kiképző csoport parancsnokával (...) Tulajdonképpen azt a rendszert, amit mi akkor működtettünk a rendőrségen belül, teljesen magunknak építettük ki, és ahhoz igazodott minden. Az alapot a Szolgálati Szabályzat adta, de ahhoz, hogy a rendszert fent tartsuk, a módszereket magunk dolgoztuk ki. Ez a rendszer papíron teljesen jól működött, de nem volt mögötte szakmai tudás, csak rengeteg szorgalom és kísérletezés.”¹²²

Mindezek ellenére, Bárány százados számára azok a kiképzők, akiket a terrorellhárító egységnél ismert meg, máig mértékadó példaképek maradtak:

„(...) Mind olyan emberek voltak, akik imádták a hivatásukat, és akiktől rengeteget lehetett tanulni. (...) a kiképzőink életformává tették ezt. Megtanultuk, hogy nem adhatjuk fel. Ha a szervezet nem bírja, de agyban ott vagy, végig tudod csinálni, bármit tüztél ki célul. Ezt verték belénk (...)”¹²³

A kiképzés hiányosságait rögzíti az alakulat 1989. március 21-én kelt jelentése is. Nagy Zoltán rendőr őrnagy, a „Komondor” Terrorellhárító Szolgálat parancsnoka leírta, a különleges rendőri alaptanfolyamért felelős 6. számú bevetési csoportban nem volt teljes az egyetértés a vezetők között abban a tekintetben, *„(...) mit, hogyan, milyen módszerrel oktassanak a területen (...)”*.¹²⁴ A jelentés alapján ez a kiképzést érintő komoly probléma fokozatosan megoldódott.¹²⁵ 1990-re a képzésre fordítható óraszám, a szolgálat átszervezésével évi 912-ről 1340-re nőtt.¹²⁶ Így 1990. január 23-án az alakulat parancsnoka, az alábbiakat jelenthette a rendőri vezetők felé:

„Az állomány kiképzési szintje folyamatos emelkedésének eredményeként a terrorcselekmények elhárítására, a fegyveres bűnözők elleni harcra való felkészülés mellett alkalmassá vált más operatív és kormányőri feladatok végrehajtására is.”¹²⁷

A keményen gyakorlatozó különleges alakulat híre természetesen nem maradt titok. Újságok címlapjain, híradásokban, sőt, filmekben szerepeltek (statisztaként) a terrorellhárítók,

¹²² SZÓRÁDI: pp. 11. – 12.

¹²³ BÁRÁNY: pp. 4. – 5.

¹²⁴ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: 1988 p. 13.

¹²⁵ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: 1988 p. 13.

¹²⁶ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: 1988 p. 7.

¹²⁷ JELENTÉS a „KOMONDOR” Szolgálat helyzetéről, feladatairól, a feladatellátáshoz szükséges szervezeti, anyagi és technikai feltételekről (1990. január 23) p. 1. (a továbbiakban: KOMONDOR-JELENTÉS 1990)

akiket különféle túlzó nevekkal illettek, mint „szuperzsaruk”, „elitkommandósok”, „szuper-csapat”, és hasonló. Ahogy egyikük leírta:

„(...) Ez az időszak volt, amikor még a csapból is mi folytunk. Tévé, rádió, újságok kiértékeltek a világba, hogy milyen fasza gyerekek vagyunk. Végre van egy ilyen szuper csapata a kis országunknak. Tényleg jól esett az elismerés (...)”¹²⁸

Az elismerés kezelésére a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálatnál felállítottak egy „bemutató csapatot”, amelynek tagjai, küzdősportokban, fegyverkezelésben, a látványos bemutató-koreográfiákban egyaránt járatosak voltak.¹²⁹ Ők alapfeladataik mellett készültek fel a nyílt, és zártkörű bemutatókra, melyekből a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat 1987 és 1990 között összesen 110-et hajtott végre.¹³⁰ Bárány százados nosztalgiával emlékezett vissza ezek hangulatára:

„Volt, amikor egy hét alatt több bemutatót csináltunk meg, mint ahány munkanap van egy héten, ilyenkor már mi is azt mondtuk, a fene megette az egészet. Viszont az, hogy megmutathattuk magunkat az embereknek, a civil szféra is láthatta, hogy vagyunk, és ütőképesek vagyunk, (...) nagyon jó érzés volt. (...) Olyan látványvilággal terveztük meg a bemutatókat, hogy abban részt venni is fantasztikus volt.”¹³¹

Nem minden terrorelhárító bemutató zárult azonban sikerrel. Kubinszki rendőr alezredes így emlékezett az egyikre:

„(...) volt egy olyan mozzanat, amikor egy buszt kellett lerohanni. A bemutató részeként a busz hátuljára szerelt robbanóeszköz is elműködött, ami mindig nagyon látványos volt. Ám egy alkalommal elméretezték a kollégák a robbanószert, így amikor a busz megállt a tribün előtt, jött a bumm, a fiúk rohantak, és a busz hátsó ablaka lassan kidőlt a keretéből, a konferanszié pedig elmondta a fülig poros közönségnek, hogy azon az ablakon megy majd be a kutya, ami viszont erre nem volt hajlandó. Az ezredparancsnok persze magán kívül volt a haragtól, kérdőre is vont minket, hogy ezt a kárt vajon miből fogjuk kifizetni?”¹³²

Összességében elmondható, hogy a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat kiképzését, ahogy a szolgálat népszerűsítésére kiválóan alkalmas bemutatókat is egyfajta lelkes amatőrizmus lengte körül, ami csak szorgalommal, és tapasztalati tanulással volt ellensúlyozható. A kiképzés mércéje azonban az éles bevetés, amelyből kijutott az új terrorelhárító egységnek.

¹²⁸ SZÓRÁDI – FARAGÓ: p. 220.

¹²⁹ SZÓRÁDI – FARAGÓ: p. 200.

¹³⁰ A „KOMONDOR” TESZ által végrehajtott feladatok (1987.október 01-től – 1990. január 02-ig) p. 3. (a továbbiakban: KOMONDOR FELADATOK)

¹³¹ BÁRÁNY: pp. 2. – 3.

¹³² KUBINSZKI: p. 4.

6.3. Bevetések, szolgálatellátás

A rendelkezésre álló adatok alapján a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat tagjai 1987 és 1990 között összesen 49 164,5 munkaórát¹³³ töltöttek különféle rendőri feladatok végrehajtásával, ide nem számolva a kiképzéssel és bemutatókkal töltött munkaidőt. A szolgálattal töltött idő¹³⁴ megoszlását a Függelék 2. számú táblázata szemlélteti.

A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat első, nagy sajtóvisszhangot kapott bevetésére 1987-ben, Pestlőrincen került sor, ahol egy családi házban tartózkodó fegyveres bűnözői csoportot kellett ártalmatlanná tenni, akik erőszakos bűncselekmények sorozatát követték el rablástól az emberölésig bezárólag. Így emlékezik az akció egyik résztvevője:

„(...) körülzárták a helyszínt, felszólították az elkövetőket (...), hogy adják meg magukat. Ők a rendőri felszólításnak nem engedelmeskedtek. Ennek következtében behatolásra került sor, az ajtót és az ablakokat betörtük, és utána pirotechnikát, illetve könnygázgránátokat alkalmaztunk, ami abban az időben először történt (...) Még ennek hatására sem jöttek ki az épületből, hanem különböző védőeszközöket, harisnyát, meg nedves ruhát, húztak a fejükre. Be kellett hatolni, és végül fegyverhasználat nélkül sikerült elfogni őket.”¹³⁵

Szintén említésre méltó az 1988. szeptember 11-én, Dunakeszin történt túszejtés, ahol egy hivatásos rendőr törzsőrmester ejtette túszul a saját és ismerőse teljes családját. Szórádi István, a kivonuló bevetési egység tagja így emlékezett az akció részleteire:

„(...) Különálló épületrészben volt (...) telken belül. Az autója az ablak előtt állt. (...) a barátját, annak családját, a két gyereket, meg a saját feleségét is túszul ejtette. Semmiféle tárgyalás nem vezetett eredményre. Körbeveltük az épületet és vártunk. Többször megjelent a közvetlen főnöke, hogy jöjjön már elő, mert nem lesz ez így jó!”¹³⁶

Végül hosszas alkudozást követően, miután a túszejtő parancsnoka is bement az elbarikádózott lakásba, a fegyveres rendőr megadta magát, és a terrorelhárítók behatoltak a lakásba, ahol a következő kép fogadta őket:

„Az ajtó kifelé nyílt (...) berongyoltunk, bent meg majdnem hanyatt estünk a vastag füsttől meg a bűztől. (...) A háziak által adott helyszínrajzon persze semmi nem ott volt, mint a valóságban. Az egyik ablakba a hűtő volt beékelve, a másik meg be volt falazva úgy, hogy még a függönyt is az üvegen hagyták. (...) Mi pedig azon tanakodtunk odakint, hogy azon az ablakon

¹³³ Munkaórának számít minden, az adott feladat során eltelt egész, vagy fél óra, amely a feladatban részt vevő rendőrök számától függően változhat.

¹³⁴ A szolgálattal töltött idő ebben a tekintetben munkaórát jelent, amely a feladatban részt vevő rendőrök számától függően változhat.

¹³⁵ AMBRUS: p. 160.

¹³⁶ SZÓRÁDI – FARAGÓ: p. 196.

megyünk be. Strigula behúzza, ismét egy bevetéssel és egy tapasztalattal több lett a tarsolyunkban.”¹³⁷

Kalandfilmbe illő esemény tanúi lehettek, akik 1989. december 4-én, a Vidámpark környékén töltötték az éjszakát, hiszen a Cirkuszvállalat tigrise ezt az időpontot választotta, hogy gondozójára támadva megszökjön ketrecéből, majd bevegye magát a bokros, kertvárosi környék aljnövényzetébe. Bárány János rendőr százados így idézte fel a fagyos éjszakában folytatott tigrisvadászatot, melynek kulcsszereplőjévé vált:

„(...) pont a lőtéren voltunk, amikor egy cirkusból elszabadult tigrishez riasztottak minket. Amikor befutott a hír, mindenki röhögött, nem volt ez egy mindennapi eset, azt hittük, valaki viccel. (...) A vadászok nem merték kilőni altatólövedékkel, mert azt mondták, az legalább tíz-tizenöt perc, mire hatni kezd, és addig ki tudja, hogy mit csinál az állat. A szerencsétlen jószág elindult a sínek mentén és bevette magát a rekettyésbe, ott bujkált. Mi parancsot kaptunk, hogy mivel az állat emberre támadt, ezért az állampolgárok védelmében ki kell lőnünk. Én ekkor Remingtonos¹³⁸ voltam, imádtam azt a sörétes puskát, sosem hagyott cserben. A helyszínen két kolléga átment a síneken, hogy felzavarják a tigrist. (...) Az állat éppen feljűk ugrott a bokorból, felszálló ágba volt, amikor sikerült meglőnöm brenneke lövedékkel,¹³⁹ ami felborította. Ezután az egyik kollégám, aki egy oszlopon foglalt tüzelőállást, Dragunovval rálőtt még egy tárat. Szép nagy állat volt, amikor elrugaszkodott, mindenki tüzet nyitott rá, amivel tudott. Volt, aki Pa-63 pisztolyból lőtte ki rá az egész tárat, de a lövedékek egyszerűen lepereregtek róla. Sőt, az egyik puska lövedék olyan szögben csapódott be, hogy lepattant a homlokcsontjára. Utólag az állatorvos derítette ki, hogy az én lövésem végzett a tigrissel, sikerült szíven találnom röptében. (...) Amikor végeztünk, bementünk, és folytattuk a lövészetet, mintha mi sem történt volna. Ez is csak egy meló volt a sok közül. Később volt egy rádióinterjú arról, hogy mit éreztem, sajnáltam-e az állatot, de elmondtam, hogy nem volt mit sajnálkozni, emberéleteket veszélyeztetett, nem volt mit tenni, likvidálni kellett.”¹⁴⁰

Különleges feladatot jelentett a romániai forradalmi események¹⁴¹ kapcsán 1989. december 23. és 1990. január 2. között¹⁴² végrehajtott határbiztosítás is, amelyet a fegyveres társszervek

¹³⁷ SZÓRÁDI – FARAGÓ: p. 197.

¹³⁸ Amerikai, 12-es kaliberű Remington Model 870 sörétespuska, melyből a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat ekkor öt darabbal rendelkezett.

¹³⁹ A „Brenneke” német eredetű löszertípus, sörétes puska, melyből kilőhető, tömör ólomlövedék, kifejezetten nagyvadak ellen kifejlesztve. A terrorelhárító felhasználás során alkalmazzák ajtókat, zárat átlövésére is.

¹⁴⁰ BÁRÁNY: pp. 5. – 6.

¹⁴¹ Az 1989. december 15-én kirobbant romániai forradalom célja az országot irányító kommunista rendszer felszámolása és Nicolae Ceaușescu román diktátor leváltása volt. A forradalmi események december 25-én hozták el a rendszerváltást az országban, melynek csúcspontjaként a korábbi államapparátust, benne a politikai titkosrendőrséggel, felszámolták, a Ceaușescu-házaspárt pedig kivégezték. (K. D.)

¹⁴² KOMONDOR FELADATOK: pp. 1. – 3.

mellett a Komondor Terrorelhárító Szolgálat 24 különlegesen képzett rendőre látta el Magyarcsanád térségében.¹⁴³ A terrorelhárítók feladata a Románia felől a magyar határt átlépve esetlegesen beszivárgó fegyveresek és felfegyverkezett csoportok elfogása, vagy felszámolása lett volna.¹⁴⁴ A terrorelhárítók a határbiztosítási feladatot rendkívüli esemény nélkül hajtották végre.¹⁴⁵ Egyikük, Bárány János rendőr százados így emlékezett a határbiztosítási feladatra:

„(...) Az egy elég különleges, majdnem katonai feladat volt, igazi kommandó-munka. (...) Bár ez nem volt egy szokványos rendőri feladat, nem volt semmi baj, (...) Ekkoriban, ahol konfliktus volt, mi ott voltunk, főleg a lakosság megnyugtatóására, látványosan, nagy erővel, hogy lássák az emberek, hogy vagyunk, értük dolgozunk, megvédjük őket. Ez megnyugtató érzés volt a határmenti polgári lakosságnak.”¹⁴⁶

1990. november 28-án, Pusztaszabolcson ismét éles bevetésen bizonyíthatott az ekkor már 137 fő erővel működő¹⁴⁷ terrorelhárító egység. Itt egy börtönviselt, fegyveres elkövetőt kellett elfognia a Komondor Terrorelhárító Szolgálat tagjainak, miután az vadászpuskával meglőtt egy taxisofőrt, és édesapja házában rejtőzött el.¹⁴⁸

A 3. számú bevetési csoport helyszínre érkező tagjai az előzetes felderítés után parancsot kaptak a behatolásra, ugyanis félő volt, hogy az elkövető túsul ejti az apját, vagy elhúzódo tűzharcot kezdeményez.¹⁴⁹ Az elfogás során kialakult tűzharcban két terrorelhárító, Pethő József rendőr törzsőrmester és Palcsó László rendőr őrmester, sebesült meg.¹⁵⁰ Az egyik sebesült terrorelhárító, Palcsó László, akinek ez volt az első éles bevetése, így emlékezett vissza:

„Nem a saját döntésünk volt, be kellett hatolnunk... Én voltam a második behatoló. A lakásba érve betörtük egy üvegajtó alsó részét, ott bújtunk be gyorsan. A lakás földszintjén volt egy konyha, ott kinyitotta az ajtót egy idősebb úr, az elfogandó személy édesapja (...) Amikor lefektettem, bejött egy harmadik kolléga, aki átvette tőlem az őrzését, és tovább indultam az első kolléga után. Ebben a pillanatban kaptunk egy lövést...”¹⁵¹

Bárány János rendőr százados, aki Palcsó és Pethő között lépett be a lakásba, így emlékezett a Pusztaszabolcson kibontakozó eseményekre:

¹⁴³ KOMONDOR FELADATOK: pp. 1. – 3.

¹⁴⁴ BÁRÁNY: p. 12.

¹⁴⁵ JELENTÉS a „KOMONDOR TERRORELHÁRÍTÓ SZOLGÁLAT 1990. I. félévi szolgálati tevékenységéről (Budapest, 1990. július 11.) p. 2. (a továbbiakban: KOMONDOR-JELENTÉS 1990.I)

¹⁴⁶ BÁRÁNY: p. 12.

¹⁴⁷ KOMONDOR-JELENTÉS 1990: p. 1.

¹⁴⁸ TÓTH: p. 60.

¹⁴⁹ AMBRUS: p. 104.

¹⁵⁰ VEZDA János: „Most már vér is folyt” (ZSARU magazin cikke az eseményekről, keltezés nélkül, Kiss László dokumentumgyűjteményéből) pp. 5. – 7. (a továbbiakban: VEZDA-CIKK)

¹⁵¹ AMBRUS: p. 104.

„(...) A helyszínen arról igazítottak el minket, hogy van egy főbejárat és egy hátsó bejárat, ezeken keresztül tudunk a leggyorsabban bejutni. Mivel a férfi fegyveres volt, a házban pedig bent volt az apja is, nem tudhattuk, hogy mire megyünk be. Behatoláskor derült ki, hogy a hátsó bejárat az csak egy padlásfeljáró, így egyedül frontálisan tudjuk lerohanni a házat. Mivel egy bejárat volt, azon mentünk be. Talán egyet, vagy kettőt léptünk, amikor jött is az első lövés, ami a Jocit találta el. Majd jött a második lövés, amivel szerencsém volt, mert, ahogy az ajtóban álltam, az ajtófélfába csapódott és így nem lőttek mellbe, hanem ami a lövedékből levált, gellert kapott, az kapta el Lacikát. A parancsnokom szólt, hogy előre, így mentem tovább, rúgtam be a szoba ajtaját, ahonnét az elkövető lőtt. (...) Azonnal visszalóttunk. Az ember pedig eldobta a fegyvert és feküdt a földön, ez volt a szerencséje, mert én derékmagasságban tüzeltem duplanullás söréttel, meg brennekkével. Ott nem volt mese, azért amikor vadászpuskával odacsördítenek, muszáj vagy válaszolni. Hozzáteszem, az elkövető apjánál az ágyneműtartóban is volt egy 16-os vadászpuska, de azt nem tudta használni, úgy lerohantuk, hogy azt sem tudta, merre van arccal és már vitték is kifelé a kollégák. (...) Palcsó Lacit, akit lágyékon talált a lövedék, én húztam ki a házból, de eddigre már mindenki bilincsben volt, akinek kellett. Ezért volt nagyon fontos a kiképzés, amit azért ismételtünk ezerszer, hogy ne veszítsük el a fejünket ilyenkor sem. Bár a szituáció mindig más, de a kiképzés azonnal beugrott. Nem azzal foglalkoztam, hogy rám lőttek, vagy azzal, hogy eltalálták a társamat, hanem azzal, hogy menjek előre és semlegesítsem a fenyegetést.”¹⁵²

Bár az elkövető megsebesítette a társait, a terrorelhárítók élve fogták el a fegyverest, akiről kiderült, készült a rendőrök érkezésére. Napközben töltött fegyverrel az ágya mellett aludt, éjszaka pedig ébren volt, a házat is igyekezett megerősíteni, megnehezítve ezzel a behatolók dolgát. Édesapja, aki a szomszéd szobában tartózkodott, szintén sértetlenül került kimenekítésre.¹⁵³ A két meglőtt rendőrt, Palcsó Lászlót és Pethő Józsefet azonnal Székesfehérvárra szállították, ahol sikeresen megműtötték őket.¹⁵⁴ Az alakulat parancsnoka, Pácser István rendőr őrnagy így nyilatkozott a korabeli sajtóban:

„Rettenetes balszerencse volt, mivel golyóálló mellényt hordtak, s mindkét lövés a mellény szélétől egy centire találta el őket. Még mindig nem hevertem ki ezt az éjszakát.”¹⁵⁵

Kubinszki alezredes, aki ekkor a terrorelhárító szolgálat nevelési helyetteseként többek között a sebesült rendőrök gyógykezelésének megszervezéséért is felelt, így emlékezett a tűzharc utóhatásaira:

¹⁵² BÁRÁNY: pp. 6. – 7.

¹⁵³ AMBRUS: pp. 103. - 104.

¹⁵⁴ KUBINSZKI: p. 6.

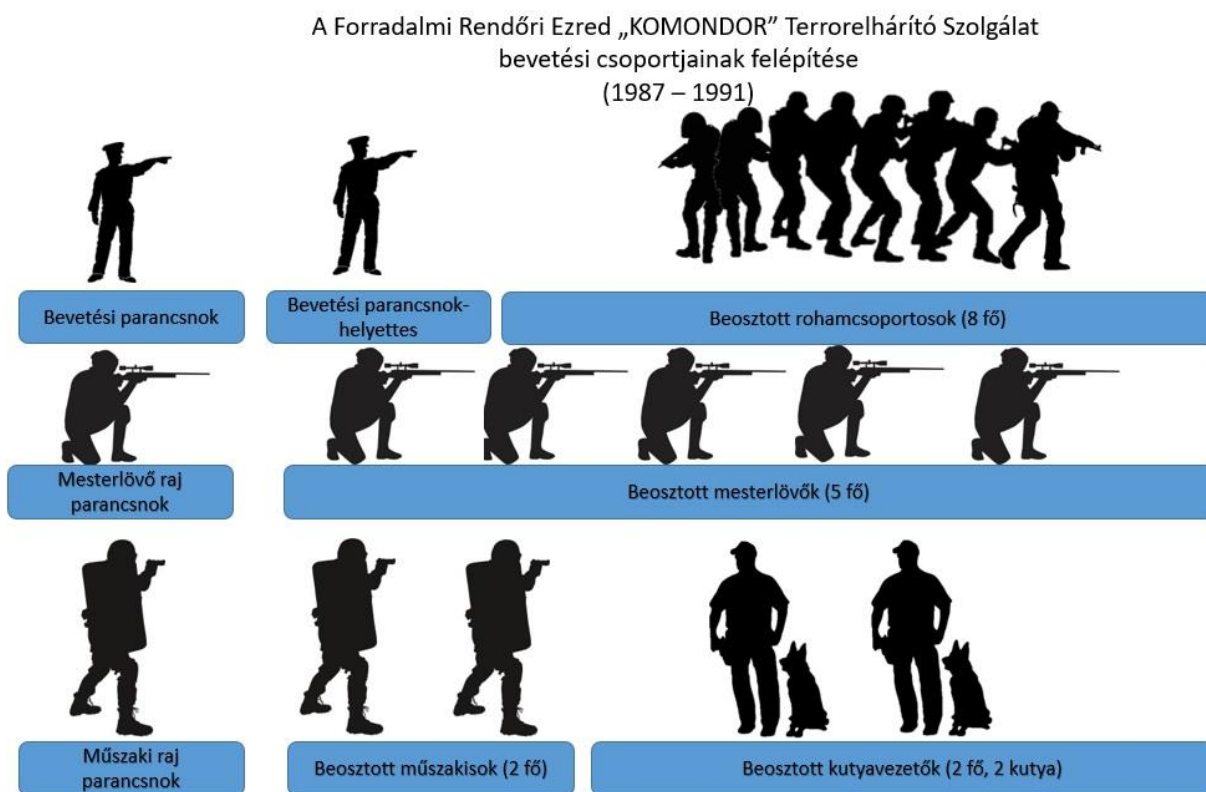
¹⁵⁵ Reggeli Kurír (1. évfolyam, 129. szám, 1990. november 29.) p. 3. (a továbbiakban: REGGELI KURÍR)

„Pethő Józsiával Bécsbe kellett mennem, mert ott volt olyan idegspecialista, aki meg tudta műteni a roncsolt vállát, bár a karja nem lett száz százalékos. Szerencsére mindketten vissza tudtak térni a szolgálathoz, Palcsó Laci teljesen helyre jött, Pethőnek pedig mi kerestünk olyan beosztást a szolgálaton belül, ami megfelelt a megváltozott élethelyzetének. (...) Mi is aggódtunk értük és mindenki azon igyekezett, hogy vissza tudjanak illeszkedni felépülés után a feladatkörükbe.”¹⁵⁶

A terrorelhárítók lélekjelenlétét mutatja, hogy a gyógyulás után mindkét megsebesült rendőr visszatért a szolgálathoz, a képességeiknek megfelelő munkakörbe. Ahogy Palcsó László emlékezett:

„(...) A felépülésünket követően ugyanúgy mentünk dolgozni, bevetésre, soha nem éreztették velünk ennek az akciónak a következményeit. Visszailleszkedtünk a csapatba.(...) Szégyelltem volna, ha elmenekülök, és meg sem fordult a fejemben, hogy el kellene jönnöm. Vissza akartam menni, és a srácokkal dolgozni minél hamarabb.”¹⁵⁷

A korabeli taktikai felfogás hiányosságaira jellemző volt, hogy a terrorelhárítókat nem kísérte a bevetésre mentőautó, vagy biztosító orvos a bevetésre.¹⁵⁸

4. sz. kép: a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat rohamcsoporthoz felépítése¹⁵⁹

¹⁵⁶ KUBINSZKI: p. 5.

¹⁵⁷ AMBRUS: pp. 106. - 107.

¹⁵⁸ KUBINSZKI: p. 5.

¹⁵⁹ KOMONDOR-BESZÁMOLÓ: p. 3.

A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat által 1987 és 1990 között végrehajtott feladatok listáját a Függelékben található 3. számú táblázat összegzi. A korabeli adatokból jól látható, hogy a „Komondor” Terrorelhárító szolgálat, mely a fenti időszakban, kiemelt feladatai mellett, 35 alkalommal végezte el külföldiek hazatoloncolását, illetve külföldön elfogott magyarok hazaszállítását, nagyfokú terhelés alatt működött.¹⁶⁰

¹⁶⁰ KOMONDOR FELADATOK p. 3.

7. Rendszerváltás a terrorelhárításban

1990 augusztusának végén borzolta fel a hazai kedélyeket az a sajtó elé tárt bűncselekmény, melynek elkövetői terrorelhárítók voltak. A két rendőrt, Csáki Istvánt és Szabó Jánost, egyikük alkalmi munkaadója bérelte fel, fejenként 200 000 Ft-ot ígérve, hogy fenyegetéssel segítsenek kicsikarni egyik üzlettársától egy aláírást, kiemelve, az sem baj, hogyha ebbe a megzsarolt üzletember belehal. A rendőrök meg is szerezték, amiért mentek, ám a későbbi áldozat hirtelen menekülni kezdett. Mikor utolérték, olyan erővel ütötték meg, hogy belehalt a sérüléseibe. A holttestet a pánikba esett elkövetők megpróbálták elégetni, ám az azonosítása sikerült.¹⁶¹

A két rendőrt hamarosan elfogták, Csáki Istvánt halálra is ítélték, az ítélettől csak a halálbüntetés eltörlése mentette meg. Tettének motivációit a pénzügyi helyzetével indokolta.¹⁶²

Ami a pénzt, és a gondokat illeti, valóban igaza volt. Csáki havi 11 000 Ft-ból, Szabó pedig havi 15 000 Ft-ból igyekezett fenntartani családját úgy, hogy egyikük 47 000, a másik pedig 140 000 Ft-os hiteltartozást halmozott fel. Ez a fizetés nagyjából az átlagkeresetnek megfelelő összeget jelentett akkor, átlagon felüli megterhelés és veszély mellett.¹⁶³

A feszített tempójú életmód miatt a terrorelhárítók körében nagyon gyakoriak voltak a válások, szakítások. A terrorelhárítók a rendőrök között is egy nagyon zárt közösséget alkottak. Ahogy Bárány János százados emlékezett:

„Ahogy mondtam, külsősökkel mi sem nagyon ismerkedtünk, sőt, ha belegondolok, a gyerekeink sem civil gyerekekkel barátkoztak, hanem inkább a kollégák gyerekeivel, és a kollégákkal. Egy olyan családi légkör volt ettől bent, amiben mindenki ismert mindenkit, mindenki tudta a másinak az aktuális nyugjé-t-baját, segítettük egymásnak. (...) Ha valaki összeszólalkozott a másikkal, az nem mehetett úgy haza, hogy meg ne beszéltek volna a dolgokat. Ha más nem, átmentünk a Tereferébe, vagy a Kékvillámba, mindent átbeszéltünk és úgy tudtál menni dolgozni, hogy nem volt senkiben tüske, ami nagyon nagy szó (...).”¹⁶⁴

Mégis, a gyilkosság híre a szolgálat tagjait is sokkolta, a botrányra a sajtó is lecsapott. Hamarosan cikkek sora jelent meg a „belügyis bérnyilkosokról”, az egységre pedig gyorsan rá is

¹⁶¹ VEZDA János: Hóhétkommandó – Belügyis bérnyilkosok (Kurír Könyvek Budapest, 1990.) pp. 37. – 42. (a továbbiakban: VEZDA)

¹⁶² Halálzárkában várt az akasztásra <https://www.blikk.hu/aktualis/halalzarokban-vart-az-akasztasra/knxq4pg> (letöltés ideje: 2024.07.11. 15:26) (a továbbiakban: BLIKK)

¹⁶³ VEZDA p. 37.

¹⁶⁴ BÁRÁNY p. 8.

ragadt a „hóhérszabó” elnevezés is. Az egyik terrorelhárító tömören így összegezte a tapasztalatait: „(...) azonnal mocskos gyilkosok, bérgyilkosok és bűnözők lettünk (...)”¹⁶⁵

A már említett pusztaszabócsi fiaskó, majd a fent ismertetett botrány sokban hozzájárult ahhoz, hogy a különleges alakulatot átalakítsák az új követelmények szerint egy önálló, modern terrorelhárító osztaggá.

Az egyik első intézkedésként a terrorelhárító szolgálat parancsnokát, Nagy Zoltán rendőr alezredest áthelyezték, így az egység élére így új parancsnokot kell kinevezni.¹⁶⁶ Az elsők között merült fel Furkó Kálmán ejtőernyős őrnagy, a szolnoki mélységi felderítő zászlóalj testnevelőtisztjének neve, akinek Horváth Balázs belügyminiszter 1990 végén fel is ajánlotta a beosztást.¹⁶⁷ A kyokushin karate egyik hazai megalapítója, a legendás hírű közelharc-kiképző igent mondott a felkérésre, ám a Honvédelmi Minisztérium illetékesei ehhez nem járultak hozzá.¹⁶⁸

Így, áthidaló megoldásként, Berkesi Ferenc rendőr ezredest kérték be 1990. december 10-én a Belügyminisztériumba, ahol megbízták egy új terrorelhárító koncepció kidolgozásával, melyről egyenesen a belügyminiszternek kellett jelentést tennie. Az ekkor 48 esztendő, 1961 óta rendőrként szolgáló ezredes, aki évekig a magyar kézilabda-válogatott tagja volt,¹⁶⁹ legfontosabb feladatának egy új terrorelhárító szervezet felállítását tartotta, mely megfelelő jogkörrel és hatáskörrel rendelkezett ahhoz, hogy hathatósan fellépjen az új típusú fenyegetésekkel szemben. A szervezőmunkára Berkesi ezredes egy hónapot kapott, és 1990. december 15-i hatállyal kinevezték a Rendőri Ezred kötelékében működő „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat parancsnokává.¹⁷⁰ Ezzel új időszámítás kezdődött a hazai rendőri terrorelhárítás történetében.

¹⁶⁵ SZÓRÁDI – FARAGÓ: pp. 239. – 240.

¹⁶⁶ Interjú Boda József ny. nb. vezérőrnaggyal (Budapest, 2024.06.28) p. 1. (a továbbiakban: BODA-INTERJÚ)

¹⁶⁷ BODA-INTERJÚ p. 1.

¹⁶⁸ BODA-INTERJÚ p. 1.

¹⁶⁹ Rendőrségi Almanach (Budapest, 1994) p. 55.

¹⁷⁰ Beszélgetés Berkesi Ferenc tábornokkal, a Rendőrség Különleges Szolgálatának egykori parancsnokával (2016. február 19.) p. 2. (a továbbiakban: BERKESI-INTERJÚ)

8. Végkövetkeztetések, további kutatási lehetőségek

Magyarországon a terrorelhárítás kérdése a rendszerváltásig kettős, egymásnak ellentétes dilemmát okozott. Egyik oldalról léteztek és veszélyt jelentettek a társadalomra azok a belföldi terroristák, fegyveres bűnözők, akiket a „legvidámabb barakk” sajátos szociálpszichológiai légköre termelt ki, másrészt jelen volt az országban a nemzetközi terrorizmus is, a Magyarországon elszállásolt, képzett különféle „forradalmi felszabadító” fegyveres csoportok képében.

A hazai jogalkotás egészen az 1970-es évek végéig nem követte a terrorizmus nemzetközi trendjeinek átalakulását, így olyan elavult jogi formulák alapján kellett fellépnie a belföldi fegyveres terrorizmussal szemben, amely már az 1956-os megtorlások idején sem állt biztos lábakon. Ezt, szoros összefüggésben a magyarországi terroreseményekkel, robbanásszerű fejlődés követte, amely megalapozta a terror elleni harc jogi hátterét a Magyar Népköztársaságban.

Az első hazai rendőri terrorelhárító egységek nem számíhattak külső segítségre, saját maguknak kellett tapasztalati úton kiépíteniük intézkedéstaktikájuk elemeit. A megfelelő felszerelések, taktikai megoldások kifejlesztése gyakran vezetett szokatlan, formabontó megoldások születéséhez, meglepő forrásokból építkezve. Ez az időszak tekinthető a hazai terrorelhárítás történetében a kísérletezések korának.

A felszerelés nagy része már a rendszeresítéskor is elavult volt, tíz, húsz éves lemaradást tükrözött a nyugaton és keleten működő hasonló feladatkörű speciális egységekhez képest.

A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat által használt fegyverzeti anyag legnagyobb része a Varsói Szerződés hadifegyvereinek körébe tartozik, speciális rendőri feladatok ellátására éppen ezért korlátozottan alkalmas. Ahogy az 1990-ben, az alakulat fennállásának utolsó évében rögzítésre került:

„Fegyverzetünk alapvető hiányosságai közé tartozik a korszerű mesterlövő pusák hiánya, a speciális lövészetre alkalmatlan PA-63 és a magyar PARABELLUM pisztolyok állapota, a 38-as forgópisztolyok és jó minőségű lőszer hiánya. (...) Az amortizáció foka igen magas a jármű, fegyver és technikai eszközöknél. A kiképzés folyamatos végrehajtása és a feladat ellátása ugyanezekkel (sic!) történik.”¹⁷¹

A téma kapcsán további kutatási lehetőségeket jelentenek az alábbi felvetések:

¹⁷¹ KOMONDOR-JELENTÉS 1990: p. 6.

Az évekre bontott, szolgálattal töltött idő adatai, tekintettel a kimutatásokban szereplő ellentmondásokra, hiányosságokra, nem követhető pontosan, az adatok nem egységes rendszerben jelennek meg, így ennek pontosítása további kutatások tárgyát képezheti.

További kutatási irányt jelent a rendszerváltás utáni hazai rendőri terrorelhárítás átalakulásának bemutatása, hasonló struktúra és módszertan alapján.

Elengedhetetlenül fontos a veterán terrorelhárítókkal készített interjú-sorozat folytatása, így rögzítve az általuk megélt eseményeket is, illetve fontos ezeket az interjúkat összevetni az elérhető és folyamatosan kutathatóvá váló levéltári forrásokkal.

Érdeemes a kutatásokat kiterjeszteni más, a korszakban működő fegyveres társszerv, mint a Magyar Néphadsereg, a Munkásőrség, vagy épp a Polgári Védelem terrorelhárító képességeinek és utasításainak vizsgálatára. Ugyanígy érdemes górcső alá venni az egyéb állami szervezetek (Magyar Államvasutak, Budapesti Közlekedési Vállalat, Magyar Posta, stb.) terrorelhárításban betöltött szerepét.

9. Függelék

9.1. Táblázatok

1. sz. táblázat: Az „akciószakaszok” által 1980 és 1987 között végrehajtott feladatok¹⁷²

Időpont	Helyszín	Leírás
1980. 08. 06.	Komárom	2 fő, őrizetből szökött személy felkutatása. Riasztás után nem került sor igénybevételre.
1981. 07. 30.	Budapest III. kerület	2 fő, büntetőalakulattól szökött fegyveres magyar katona sikeres elfogása.
1981. 08. 04.	Szeged	Polgári fegyveres őr szolgálati fegyverével lövöldözött. A felszámolás során öngyilkos lett.
1982.	Magyarország	Szökött, fegyveres szovjet katona felkutatása, tűzharcban való semlegesítése.
1985. 02. 02.	Budapest X. kerület, Gőzmozdony utca.	Szökött, fegyveres magyar katona elfogása. A felszámolás során öngyilkos lett.
1985. 02. 26.	Budapest VIII. kerület, Verseny utca.	Fegyveres benzinkúti rabló elfogása.
1985. 04. 15. – 17.	Nagykanizsa	Szökött, fegyveres magyar katona elfogása.
1985. 07. 06.	Debrecen	Börtönlázadás, a felfegyverzett elítéltek börtönőröket ejtettek foglyul. A felszámolás a riasztott bevetési csoport kiérkezése előtt megtörtént.

¹⁷² Kimutatás a BM FRE speciális alegységeinek éles feladatra történő riasztásairól és igénybevételéről (1988) pp. 1. – 4. (a továbbiakban: BM FRE KIMUTATÁS)

1985. 09. 14.	Budapest XIX. kerület	Fegyveres hivatásos határőr felesége meglövését követően a felszámolás során öngyilkos lett.
1986. 05. 20.	Újfehértó	Apa a lánygyermekét túsul ejtette, a tús kiszabadítása és az elfogás sikeres.
1986. 09. 25.	Budapest V. kerület	Fegyveres bűnöző ártalmatlanítása, fegyverhasználat nélkül.
1987. 01. 17.	Budapest, Ferihegy	Kolumbiai nagykövet védőőrizete, traumatológiáról Ferihegyre kísérése.
1987. 03. 20.	Budapest, Ferihegy II.	Robbantással fenyegetett Aeroflot repülőgép és utasok tűzszerészeti átvizsgálása.
1987. 04. 29.	Budapest XVIII. kerület, Zsira utca.	4 főből álló fegyveres bűnbanda elfogása, fegyverhasználat nélkül.

2. sz. táblázat: A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat 1987 és 1990 közti feladatvégrehajtásának éves bontása.¹⁷³

	1987¹⁷⁴	1988	1989	1990¹⁷⁵	Összesen
Közbiztonsági razzia	0 óra ¹⁷⁶	14 008 óra	n/a	2432 óra	16 440 óra
Közterületi járőr	0 óra ¹⁷⁷	4336 óra	n/a	3169 óra	7 505 óra
Motoros szolgálat	0 óra ¹⁷⁸	525 óra	n/a	737 óra	1262 óra
Toloncolások	35 alkalom (60 fő)				35 alkalom
Figyelőszolgálat	2100 óra		n/a	0 óra	2100 óra
VIP védelem	n/a	n/a	1477 óra	15220 óra	16 697 óra
Különleges feladat	0 óra	15,5 óra	271 óra	4874 óra	5 160,5 óra
Intézkedés	2542 db	4336 db	0 db ¹⁷⁹	0 db ¹⁸⁰	6 878 db

¹⁷³ A táblázat a következő forrásokban szereplő számadatok alapján készült:

- A VCSÉK BM FRE parancsnokának beszámolója a „KOMONDOR” Terrorelhárító Szolgálat felkészültségének helyzetéről, az egység létrehozása óta eltelt időszak tapasztalatairól, (Budapest, 1988. október 25.);
- Beszámoló a „KOMONDOR” Terrorelhárító Szolgálat 1988. évi szolgálati tevékenységéről (Budapest, 1989. március 21.

- A „KOMONDOR” TESZ által végrehajtott feladatok (1987.október 01-től – 1990. január 02-ig);

- JELENTÉS a „KOMONDOR” Szolgálat helyzetéről, feladatairól, a feladatellátáshoz szükséges szervezeti, anyagi és technikai feltételekről (1990. január 23);

- JELENTÉS a „KOMONDOR TERRORELHÁRÍTÓ SZOLGÁLAT 1990. I. félévi szolgálati tevékenységéről (Budapest, 1990. július 11.)

¹⁷⁴ Az adatok 1987. október 1. és 1987. december 12. közötti időszakra vonatkoznak.

¹⁷⁵ Az adatok az 1990. január 1. és 1990. július 11. közötti időszakra vonatkoznak.

¹⁷⁶ Belügyminiszeri utasításra a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat a felállítását követő három hónapban nem vett részt közbiztonsági feladatokban.

¹⁷⁷ Lásd: 114. sz. Lábjegyzet

¹⁷⁸ Lásd: 114. sz. Lábjegyzet

¹⁷⁹ A nullával jelölt 1989-es és 1990-es években a „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat állománya önálló intézkedéseket nem kezdett, csupán megerősítő járőrtársként voltak jelen az intézkedéseknél.

¹⁸⁰ Lásd: 118. sz. Lábjegyzet.

3. sz. táblázat: A „Komondor” Terrorelhárító Szolgálat által 1987. október 1¹⁸¹ és 1990. július 11.¹⁸² között végrehajtott kiemelt feladatok

Időpont	Helyszín	Leírás
1987. 09. 25 – 1987. 10.17.	Budapest VII. kerület, Tanács körút 3.	Figyelőszolgálat ellátása 7 fő erővel, 12 esetben. Rendkívüli esemény nem történt.
1988. 07. 06.	Debrecen	2 fogvatartott két börtönőrt ejtett túszul. A 17 fős kivonuló bevetési egység kiérkezése előtt a megyei rendőrök végrehajtották az elfogást.
1988. 08. 20.	Budapest, Ferihegy I.	A repülőtér elleni fegyveres támadással történő fenyegetés miatt 11 fő polgári ruhás terrorelhárító érkezett a repülőtérre. Rendkívüli esemény nem történt.
1988. 09. 11.	Dunakeszi	Apa saját és munkatársa családtagjait fegyverrel ejtette túszul. 13 fős bevetési csoport ért ki a helyszínre, a túszejtő rábeszélésre megadta magát.
1988. 10. 03.	Hegyeshalom	Izraeli El-Al járat utasainak kísérése határátkelőig, a végrehajtó állomány 4 fő. Rendkívüli esemény nem történt.

¹⁸¹ KOMONDOR FELADATOK pp. 1. – 3.

¹⁸² KOMONDOR-JELENTÉS 1990.I pp 2. – 3.

1989. 03. 11. – 1989. 03.18.	Budapest XII. kerület	MOM székház biztosítása az Interparlamentáris Unió küldöttjeinek érkezése miatt, összesen 56 fő erővel. Rendkívüli esemény nem történt.
1989. 06. 01. - 1989. 06. 02.	Hajdúnánás	Rendőrfőtörzsőrmester szolgálati pisztolyával anyósát meglőtte, majd elzárkózott. A helyzetet a megyei rendőri erők oldották meg a terrorelhárítók megérkezése előtt.
1989. 06. 20.	Budapest II. kerület, Medve utca.	Zavart elmeállapotú férfi, elmeógyógyintézetbe szállításnak ellenállt, a 8 fős rohamcsoporthoz, a férfit megnyugtatója után a mentőknek átadta.
1989. 07. 29.	Budapest, Népstadion	Billy Graham Jr. amerikai evangelista prédikátor személyi biztosítása 4 fővel. Rendkívüli esemény nem történt.
1989. 07. 11. – 1989. 07. 13.	Magyarország	George Bush amerikai elnök látogatásának biztosítása 19 fővel. Rendkívüli esemény nem történt.
1989. 11. 22. – 1989. 11. 24.	Magyarország	Roh Tae-woo dél-koreai elnök látogatásának biztosítása 8 fővel. Rendkívüli esemény nem történt.

1989. 12. 04.	Budapest, Városliget	A Cirkuszvállalat szökött tigrisének sikeres kilövése, 14 fő terrorelhárító bevonásával.
1989. 12. 23. – 1990. 01. 02.	Magyarcsanak	A romániai forradalmi események miatt az államhatár megerősítése 24 órás váltásokban, csoportonként 21 fővel. Rendkívüli esemény nem történt.
1990. 01. 18. – 1990. 01. 19.	Budapest	François Mitterrand francia államfő védelme 8 fő bevonásával. Rendkívüli esemény nem történt.
1990. 02. 15. – 1990. 02. 23.	Hegyeshalom	Határbiztosítás, fegyveres terrorista csoport áttörésének megakadályozása, összesen 165 fő ¹⁸³ erőben. Rendkívüli esemény nem történt.
1990. 03. 27. – 1990. 04. 02.	Budapest	Az Interpol főnökének személyi biztosítása 3 fővel. Rendkívüli esemény nem történt.
1990. 04. ???	Fejér megye	Részvétel körözött személy felkutatásában 5 fővel. A kutatás sikertelen volt, mivel az informátor valótlan adatokat adott meg.

¹⁸³ Itt a feladat kilenc napja során összesen alkalmazott erő került megadásra, melynek napi bontása, további adatok (a váltások száma, a szolgálatok időtartama, stb.) hiányában, nem lehetséges.

1990. 04. 04. - 1990. 04. 09.	Budapest	Tőkés László református lelkész személyi védelmének biztosítása. Rendkívüli esemény nem történt.
1990. 06. 19.	Dunakeszi	Riasztás alkoholos befolyás alatt álló fegyveres őr lövöldözéséhez. A 8 fővel kivonuló készenléti alegység bevetésére nem volt szükség.
1990. 11. 28.	Pusztaszabolcs	Fegyveres, erőszakos bűncselekmény elkövetőjének elfogása. A kialakuló tűzharcban két terrorelhárító megsebesült, az elkövetőt elfogták.

10. Forrásjegyzék

1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=87800005.TV&txtreferer=94500007.TV>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:14)
1921. évi III. törvénycikk az állami és társadalmi rend hatályosabb védelméről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92100003.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:53)
1924. évi XV. törvénycikk a robbantószer és robbanóanyag előállításával, tartásával és használatával elkövetett bűncselekményekről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92400015.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D39>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 18:29)
1946. évi VII. törvénycikk a demokratikus államrend és köztársaság büntetőjogi védelméről (<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94600007.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 19:06)
1987. évi 24. törvényerejű rendelet a Tűszszedés Elleni Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98700024.tvr>) (letöltés ideje: 2024. 07. 20. 11:44)
261. § Terrorcselekmény in.: 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (<https://njt.hu/jogszabaly/1978-4-00-00.78>) (letöltés ideje: 2024. 07. 07. 17:31)
- 3018/1905 BM számú körrendelet a képviselőválasztási mozgalmakról (in.: Belügyi Közlöny X, évf.3. sz. 1905. január 15.)
5. sz. melléklet: Kimutatás a „KOMODOR” Szolgálat karhatalmi készletében lévő fegyverekről, lőszerokről és hadiműszaki felszerelésekről (in.: A VCSÉK BM FRE parancsnokának beszámolója a „KOMONDOR” Terrorelhárító Szolgálat felkészültségének helyzetéről, az egység létrehozása óta eltelt időszak tapasztalatairól, Budapest, 1988. október 25.)
- 50-570/1976 számú utasítás a Készenléti Rendőri Ezred Ügyrendjéről 1976. július 29.)
- A „KOMONDOR” TESZ által végrehajtott feladatok (1987.október 01-től – 1990. január 02-ig)
- A Belügyminisztérium Titkársága Vezetőjének 14/1976. számú körlevele az 1976. november 23-i és 24-i "M" és karhatalmi továbbképzésről. (Budapest, 1976. november 15.)
- A Magyar Népköztársaság belügyminiszter-helyettesének 18/1982. sz. Intézkedése a terrorcselekmények megelőzésével, felderítésével, elhárításával kapcsolatos feladatokról szóló 28/1982. számú belügyminiszteri parancs végrehajtásáról – 3/a pont (Budapest, 1982.09.06.) (ÁBTL – 4.2-10-27/18/1982/1)
- A magyar Rambók nem lőnek? (1. rész) (in.: Heves Megyei Hírlap, 1995. július 10.)

A VCSÉK BM FRE Parancsnokának beszámolója a „KOMONDOR” Terrorelhárító Szolgálat felkészültségének helyzetéről, az egység létrehozása óta eltelt időszak tapasztalatairól (Vörös Csillag Érdemrenddel Kitüntetett Forradalmi Rendőri Ezred Parancsnoksága Budapest, 1988)

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 4.1. Állambiztonsági munkához készült háttéranyagok (A-anyag) (1910) 1945-1990 (1995) II. raktár 32/A/1 - 35/D/4 - 257. doboz A-3000/1154 BM. III/I. Csoportfőnökség Személyügyi és Kiképzési Osztálya: Tájékoztató 1154. Gyarapodási jegyzék - Szentpéteri Gyula rendőr ezredes, BM anyagi és technikai csoportfőnök jelentése 4.1. Mikrofilm pozitív: VI. raktár 3. szekrény.

AMBRUS Péter: Az igazi kommandó (URBIS Könyvkiadó Budapest 2008.)

BACZONI Tamás: az 1987 M. Ejtőernyős hadi- (gyakorló) öltözet a Magyar Honvédség (Néphadsereg) első terepszínű egyenruhája (in.: A Hadtörténeti Múzeum Értesítője = Acta Musei Militaris in Hungaria. 6. Budapest, 2003)

BÁRÁNY János interjú (2024. 07.10.-én)

BARTHA Ákos: Véres város – Fegyveres ellenállás Budapesten 1944. – 1945 (Jaffa kiadó Budapest, 2021.)

BECZ László szíves közlése.

BEKE József: A terrorelhárítás kialakulása és fejlődése Magyarországon a hidegháborúban a „C-79-es” akta tükrében – Doktori értekezés (Nemzeti Közszolgálati Egyetem – Rendészettudományi Doktori Iskola Budapest, 2022)

Berkesi Ferenc tábornokkal, a Rendőrség Különleges Szolgálatának egykori parancsnokával készült interjú (2016. február 19.)

BODA József ny. nb. vezérőrnaggyal készült interjú (Budapest, 2024.06.28)

Dr. SERBAKOV Márton Tibor: A terrorizmus definíciójának kérdése (in: Büntetőjogi Szemle 2019/2.)

FINTA Kata: Tűszdráma Balassagyarmaton - Egy szemtanú visszaemlékezése (<https://mek.oszk.hu/05000/05036/html/>) (letöltés ideje: 2022.12.07. 18:37)

FLAVIUS Iosephus: A zsidó háború (Káldor György Könyvkiadóvállalat 1948.) p. 495.

FORRÓ János: A Kádár-rendszer rendvédelmi szervezetei a BM Karhatalom és a Készenléti Rendőri Ezred (in: Rendvédelem-történeti Füzetek XX. évf. 23. sz.)

FÓTI Andor: Kelepcében az alvilág (Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1968) pp. 13. – 15.

FÜKŐ László visszaemlékezése (kézirat a szerző birtokában)

„Halálzárkában várt az akasztásra” (<https://www.blikk.hu/aktualis/halalzarkaban-vart-az-akasztasra/knxq4pg>) (letöltés ideje: 2024.07.11. 15:26)

HATALA Csenge: Hírzárlat – A balassagyarmati tűszdráma (TARANDUS Kiadó, 2024.)

HEGEDÜS Ernő: Terrorelhárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál (in.: Rendvédelem-történeti Füzetek XIX. évf. 22. sz.)

Interjú Boda József ny. nb. vezérőrnaggyal (2024.06.28.)

JANKA György: „A Hajdúdorogi egyházmegye 1914-ben” in: Marosi István – Suslik Ádám (szerk.): Az első világháború és a görögkatolikusok (Tanulmánykötet) (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza-Beregszász 2020.)

Jegyzőkönyv a 1974. január 15-én megtartott VB ülésről (in.: MSZMP Nógrád Megyei Végrehajtó Bizottságának ülései)

JELENTÉS a „KOMONDOR TERRORELHÁRÍTÓ SZOLGÁLAT 1990. I. félévi szolgálati tevékenységéről (Budapest, 1990. július 11.)

JELENTÉS a „KOMONDOR” Szolgálat helyzetéről, feladatairól, a feladatellátáshoz szükséges szervezeti, anyagi és technikai feltételekről (1990. január 23)

KAKUK János visszaemlékezése (a leirat a szerző birtokában)

KIMUTATÁS a „KOMONDOR” Szolgálat karhatalmi készletében lévő fegyverekről, lőszerokről és hadiműszaki felszerelésekről (Budapest, 1988)

Kimutatás a BM FRE speciális alegységeinek éles feladatra történő riasztásairól és igénybevételéről (1988)

KISS László interjú (2013.11.22. - 2013. 12. 20.)

Kiss László: Regényes életem – Egy terrorelhárító visszaemlékezései (kézirat a szerző birtokában)

Kolumbia nagykövete túl az életveszélyen” (in.: Kelet-Magyarország, 44. évf. 12. sz. 1987. január 15.)

Körlevél a 02/1973. számú belügyminiszteri parancs végrehajtására (ÁBTL - 4.2 - 10 - 200/25/1973)

KUBINSZKI István ny. r. alezredes interjú, a Rendőrség Különleges Szolgálatának terrorelhárító Bevetés-előkészítő Alosztályának vezetőjével (2024. június 19.)

MACKAY, Francis: A normandiai partraszállás előzményei – Különleges műveletek a D-napot megelőzően (Gold Book kiadó, 2007.)

Magyar Rendőr (1. évf. 7. sz. 1947. április 1.)

Már az első próbálkozásnál porul járt az új vetköztető banda (<http://www.huszadikszazad.hu/1946-september/bulvar/mar-az-első-probalkozasnal-porul-jart-az-uj-vetkozto-teto-banda>) (Letöltés ideje: 2022.12.01. 22:17)

MARAS, Marie-Helen: A terrorizmus elmélete és gyakorlata (Antal József Tudásközpont Budapest, 2016)

MOLDOVA György: Bűn az élet... (Magvető Kiadó Budapest, 1988.) p. 130. (a továbbiakban: MOLDOVA)

NAGY Zoltán: A Komondor Terrorelhárító Szolgálat Megalakulása (<http://www.swatportal.hu/anno/88-a-komondor-terrorelharito-szolgalat-megalakulasa>) (letöltés ideje: 2019. 02. 11. 21:09)

ORBÁN-SCHWARZKOPF Balázs: Fegyver és drog a 80-as években - Szemelvények a fegyver- és kábítószerkereskedelemből, valamint a terrorizmus kutatható állambiztonsági irataiból (in.: Betekintő 2017/2. sz.)

PAP András László: Rendvédelem, Terrorizmus, Emberi jogok (Kodolányi János Főiskola Székesfehérvár, 2007.)

PAP Péter: Kézilőfegyver Vademecum A-Zs (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Budapest, 2022) p. 251. (a továbbiakban: PAP)

Peter CHALK: Encyclopedia of Terrorism – Vol 2. (ABC-CLIO 2013.)

PONGRÁTZ Gergely: Corvin-köz 1956 (szerzői kiadás, 1992.)

„R” az alvilág réme (in.: 1947 Magyar Rádió 1947. év, 14. hét 1947. április 9. - 1947. április 16) pp. 8.-9.

Radnóti Miklósné GYARMATI Fanni: Napló II. (Jaffa kiadó Budapest, 2014)

Reggeli Kurír (1. évfolyam, 129. szám, 1990. november 29.)

„Rémdráma egy nagymező utcai lakásban” (in.: Pesti Hírlap 65. évf. 282. sz. 1943. december 14.)

Rendőrségi Almanach (Budapest, 1994)

SCHRECK Csilla: Mater Dolorosa – avagy Erzsébet királyné halála az országos közvéleményben (in: Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara tudományos diákköri közleményei, 2.: 2001-2002)

SIMONYI Ottó: A mesterlövész – vadászatról és sportlövészetről (magánkiadás, 2022) pp. 90. – 91. (a továbbiakban: SIMONYI)

STRENTZ, Thomas: The Stockholm Syndrome: Law Enforcement Policy and ego defenses of the hostage /Annals of the New York Academy of Sciences Vol.: 347/1.1982 június/)

SZÓRÁDI István – FARAGÓ Ottó: Egy kommandós élete (Magánkiadás, 2002.)

SZÓRÁDI István rendőr törzssászlós interjú (2024.08.15-én)

Szórádi István visszaemlékezése (2021. 05. 18.)

Tájékoztató a Balassagyarmaton 1973. január 8. és 12. között történt fegyveres terrorcselekményről és felszámolásáról (ÁBTL - 4.2 - 10 - 80/1973)

Terrorcselekmények, terrorista csoportok felszámolása (BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, 1974)

Terroristák Budapesten - A kommunista állambiztonság és Európa (Az Európai Néppárt Európai Parlamenti Képviselőcsoportja és a Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet közös kiadványa, Budapest, 2013)

Vargyai Gyula előadása a Jogtörténeti Baráti Körben: » Zárszó kísérlet a Matuska-ügyben « címmel” in.: RÉVÉSZ T. MIHÁLY (szerk.): Jogtörténeti Szemle 3. (MTA Sokszorosító, Budapest 1990.)

VARGYAI Gyula: A biatorbágyi merénylet – Merénylet a merénylet ellen

(<https://mek.oszk.hu/04900/04964/html/index.htm> (letöltés ideje: 2024. 05. 04. 20:54)

VAVYAN Fable: Kommandó (in.: Családi regényújság 1990. 6. sz.)

VÉGHSEŐ Tamás – KATKÓ Márton Áron: Források a magyar görögkatolikusok történetéhez – 3. kötet: 1912–1916 (Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza 2019.)

VEZDA János: „Most már vér is folyt” (ZSARU magazin cikke az eseményekről, keltezés nélkül, Kiss László dokumentumgyűjteményéből)

VEZDA János: Hóhérskommandó – Belügyis bérgyilkosok (Kurír Könyvek Budapest, 1990.)

WAINSTEIN, Eleanor S.: The Cross and Laporte kidnappings, Montreal, 1970 /1977 február – DARPA – DOS/)